

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

МАКАРЕНКО СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ

УДК 330.341.1:658.1 (043.5)

ДИСЕРТАЦІЯ
ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ
ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

08 – Економічні науки

Подається на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ С. М. Макаренко

Науковий консультант:

Тюхтенко Наталія Анатоліївна,
доктор економічних наук, професор

Одеса – 2021

АНОТАЦІЯ

Макаренко С. М. Формування інноваційної стратегії розвитку промислового підприємства. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, Одеса, 2021.

Дисертацію присвячено науковому обґрунтуванню та розробленню теоретико-методологічних засад, науково-методичних і практичних рекомендацій щодо формування інноваційної стратегії розвитку промислового підприємства.

Встановлено, що стратегічне управління є одним із найважливіших засобів забезпечення успішного функціонування суб'єкта господарювання у динамічному конкурентному середовищі, засобом його оперативної адаптації до змін. Відсутність стратегічного бачення, місії і цільової спрямованості розвитку підприємства, можливості визначити рівень впливу зовнішнього та внутрішнього бізнес-оточення й розробити адекватну реакцію на нього, а також здатності адаптуватися й активно впливати на зазначене середовище, призводить до безперспективного функціонування значної кількості суб'єктів господарювання.

Виявлено, що керівники підприємств, у яких розвинуто на високому рівні стратегічне мислення, та які можуть оперативно здійснювати аналітичну оцінку й визначати оптимальну стратегію розвитку, зможуть втримати наявні позиції та забезпечити нарощування фінансового і виробничого потенціалів навіть в умовах зниження купівельної спроможності потенційної групи споживачів та зростання вартості сировини й матеріалів, людських й інших видів ресурсів.

Доведено, що формування інноваційної стратегії розвитку і обґрунтований вибір довгострокових пріоритетів для промислового

підприємства повинно відбуватися у симбіозі з чинниками зовнішнього середовища. При цьому прогнозування тенденцій та оцінювання рівня їх впливу на господарську діяльність промислового підприємства повинно виконуватися за допомогою інноваційних методів та інструментів, які забезпечать максимізацію якості прийнятих управлінських рішень, а сформована інноваційна стратегія розвитку дозволить максимально врахувати різні можливості щодо досягнення ключових стратегічних цілей підприємства.

Виявлено, що серед основних проблем, які перешкоджають активному інноваційному розвитку промислових підприємств, слід відзначити: відсутність єдиної нормативно-правової бази щодо інновацій та специфіки проведення інноваційної діяльності; відсутність сучасної бази для здійснення та впровадження результатів наукових досліджень; відсутність кадрів, здатних забезпечити ефективне управління інноваційним процесом; наявність серед працівників підприємств феномена опору інноваціям; недостатність фінансової підтримки з боку органів державної виконавчої влади та місцевого самоврядування; труднощі у проведенні маркетингових досліджень щодо обсягів попиту на інноваційні продукти у зв'язку з постійними змінами методик обліку у державних органах статистики.

Обґрунтовано, що успішна реалізація інноваційної діяльності повинна базуватись на принципах пріоритетності інноваційного розвитку, наукової новизни, техніко-економічної та правової обґрунтованості, мінімізації ризику, підвищення конкурентоспроможності продукції та підприємства у цілому, а також нормах, правилах поведінки підприємства, що встановлюють взаємозв'язок між розвитком підприємства і напрямками його інноваційної діяльності.

Розроблено концептуальну модель ідентифікації рівня розвитку промислового підприємства, в якій ключова роль відведена процесам визначення: впливу основних факторів виробництва на рівень конкурентоспроможності промислового підприємства; точки еталону та граничних меж коливання запропонованих показників; рівня

конкурентоспроможності промислового підприємства шляхом поєднання у множення інтегральних показників ефективності та ризикованості господарської діяльності у динаміці звітних періодів та у порівнянні з досліджуваною групою промислових підприємств. Зазначена модель дозволяє комплексно й системно розглядати процеси оцінювання і формування інноваційної стратегії розвитку промислового підприємства та ідентифікувати його серед інших підприємств галузі.

Запропоновано під інноваційною стратегією розвитку розуміти процес довгострокового управління за допомогою сучасних інноваційних методів та інструментів, що дозволяє: оцінити ключові фактори впливу та визначити наявний рівень конкурентоспроможності промислового підприємства шляхом множення інтегральних показників, які характеризують ефективність та ризикованість господарської діяльності; побудувати обґрунтовану прогностичну модель розвитку; забезпечити взаємоузгодження окремих бізнес-процесів (логістичних, технологічних, ресурсних) при впровадженні інноваційних проєктів.

Встановлено, що формування інноваційної стратегії розвитку повинно базуватися на стратегічному баченні і місії підприємства та передбачати: визначення коефіцієнтів компетентності залучених експертів; проведення стратегічного аналізу діяльності підприємства; визначення ключових показників, що характеризують соціально-економічний стан підприємства, та побудову прогностичних сценаріїв розвитку; дослідження впливу невизначеності ринку на економічні показники діяльності підприємства; забезпечення реалізації інноваційної стратегії та запровадження перманентного оцінювання й контролю.

Виявлено, що для максимізації ефективності командної роботи залучених експертів та рівня обґрунтованості прийнятих управлінських рішень доцільно запровадити методичний підхід щодо визначення коефіцієнтів компетентності залучених фахівців у середині створеної робочої групи на підставі розроблення дієвої системи оцінювання кількісних та якісних характеристик і переведення їх

в єдину шкалу. Запропоновано здійснювати розрахунок коефіцієнта компетентності експерта із урахуванням його досвіду роботи, рівнів освіти, особливостей управлінської діяльності. Також, для збільшення рівня якості процесу розрахунку коефіцієнту компетентності, з урахуванням різнобічного розвитку залучених фахівців, запропоновано додатково враховувати й досвід роботи на суміжних посадах або загальний досвід трудової діяльності, наявність відзнак та заохочень, продуктивність праці (індивідуальну, командну).

Обґрунтовано доцільність симбіозу інтуїтивних та формалізованих методів при визначенні впливу факторів зовнішнього середовища та побудові оптимальної прогностичної моделі інноваційного розвитку промислового підприємства.

Запропоновано науково-методичний підхід щодо комплексного аналізу діяльності промислових підприємств в умовах залучення інновацій й конкурентозабезпечення на регіональному та національному ринках. Зазначений підхід передбачає виявлення ключових показників впливу на розвиток підприємства, галузі, регіональної, національної економіки, і забезпечує аналітичну базу для визначення доцільності інвестування при впровадженні інноваційних заходів

Виявлено, що основним завданням для промислових підприємств Херсонщини у сучасних умовах нестабільного внутрішнього та зовнішнього бізнес-середовища є розширення вітчизняних ринків збуту і «захоплення» вільних сегментів на міжнародній арені, підвищення рівня конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості підприємств як основи для залучення додаткових джерел фінансування, збереження та нарощування якісного потенціалу трудових ресурсів, впровадження інноваційних технологій у процеси управління та господарську діяльність.

Обґрунтовано науково-методичний підхід стосовно визначення загального рейтингу ризикованості господарської діяльності промислового підприємства, що передбачає розрахунок: відносних відхилень показників

кожного підприємства від максимальних та мінімальних значень визначених показників інших підприємств галузі; питомої ваги впливу досліджуваних показників на рівень платоспроможності; місця окремого підприємства у загальному рейтингу ризикованості.

Сформовано методологічні положення щодо інноваційного аналізу ефективності промислового виробництва з урахуванням динаміки змін і конкурентного оточення. Запропоновано здійснювати оцінку ефективності господарської діяльності промислового підприємства за допомогою показників: продуктивність праці, фондівіддача, матеріалівіддача, коефіцієнт обігу активів, розмір витрат на персонал з додатковим урахуванням їх питомої ваги впливу на інтегральний показник.

Запропоновано здійснювати оцінювання рівня конкурентоспроможності промислового підприємства у середині досліджуваної групи промислових підприємств шляхом поєднання у множення інтегральних показників ефективності та ризикованості господарської діяльності.

Виявлено, що людський фактор є ключовим ресурсом, від якості якого залежить обґрунтованість прийнятого управлінського рішення щодо формування та впровадження інноваційної стратегії розвитку промислового підприємства. Тому нагальним завданням для керівництва промислових підприємств є розроблення та впровадження обґрунтованої системи оцінювання ефективності діяльності працівників, яка не лише дозволить підвищити рівень довіри до прийнятих керівництвом управлінських рішень (особливо в частині преміювання та кар'єрного зростання), а й стимулюватиме персонал до перманентного самовдосконалення й зростання продуктивності праці.

Обґрунтовано, що важливим етапом втілення сформованої інноваційної стратегії розвитку є розроблення динаміко-стратегічної карти, яка забезпечує об'єктивне визначення і реалізацію інноваційної стратегії розвитку промислового підприємства у динаміці, ґрунтується на взаємозв'язку між ресурсними, технологічними та логістичними бізнес-процесами і сприяє підвищенню ефективності господарської діяльності та

конкурентоспроможності промислового підприємства. Використання розробленої динаміко-стратегічної карти дозволить ідентифікувати причини виникнення ускладнень у господарській діяльності та визначити оптимальні напрями інноваційного розвитку промислового підприємства.

Розроблено модель оцінки персоналу, яка дозволяє забезпечити комплексне урахування зміни рівнів особистої професійної компетентності протягом звітного періоду та у порівнянні з аналогічними показниками працівників досліджуваного підрозділу, з результатами загальної командної роботи. Розкрито сутнісну взаємообумовленість виробничого навантаження персоналу через визначення граничного навантаження, при якому досягається максимальна продуктивність індивідуальної та колективної діяльності.

Запропоновано алгоритм взаємодії промислового підприємства із зовнішнім середовищем для впровадження оптимальних інноваційних рішень, що дозволить встановити тісний взаємозв'язок між обсягами асигнувань для фінансової підтримки інноваційної діяльності, запровадженням додаткових податкових преференцій на підставі результатів комплексного оцінювання рівня конкурентоспроможності підприємства у динаміці та у досліджуваній групі.

Ключові слова: інноваційна стратегія розвитку, інтегральний показник, оцінювання, управління ризиком, ефективність, персонал, динаміко-стратегічна карта.

SUMMARY

Makarenko Serhii. Formation of an innovative strategy for the development of an industrial enterprise. - Qualification scientific work on the rights of manuscripts.

Thesis for a scientific degree of doctor of economic sciences, specialty 08.00.04 – economy and management of enterprises (by types of economic activity). – Odesa National University named after I. Mechnikov, Odesa. 2021.

The dissertation is devoted to the scientific substantiation and development of theoretical and methodological principles, scientific-methodical and practical recommendations for the formation of an innovative strategy for the development of an industrial enterprise.

It has been established that strategic management is one of the most important means of ensuring the successful functioning of the business entity in a dynamic competitive environment, a means of its rapid adaptation to change. Lack of strategic vision, mission and focus of enterprise development, the ability to determine the level of influence of external and internal business environment and develop an adequate response to it, as well as the ability to adapt and actively influence the environment, leads to the hopeless operation of a significant number of businesses.

It has been found out that managers of enterprises that have a high level of strategic thinking, and who can quickly carry out analytical assessment and determine the optimal development strategy, will be able to maintain existing positions and increase financial and production potential even in conditions of declining purchasing power and growth of the cost of raw materials, labor and other resources.

It has been proved that the formation of an innovative development strategy and a reasonable choice of long-term priorities for an industrial enterprise should take place in symbiosis with environmental factors. At the same time, forecasting trends and assessing the level of their impact on the economic activity of an industrial enterprise should be performed using innovative methods and tools that will maximize the quality of management decisions.

It has been found out that among the main problems that hinder the active innovative development of industrial enterprises, the following should be noted: lack of a single regulatory framework for innovation and the specifics of innovation; lack of a modern base for the implementation of research results; lack of staff capable of effective management of the innovation process; the presence of the phenomenon of resistance to innovation among employees of enterprises; lack of financial support from state executive bodies and local self-government; difficulties in conducting

marketing research on the amount of demand for innovative products due to constant changes in accounting methods in government statistics.

It has been substantiated that the successful implementation of innovative activities should be based on the principles of priority of innovative development, scientific novelty, feasibility, minimization of risk, increasing the competitiveness of products and the enterprise as a whole, as well as norms, rules of conduct that establish the relationship between development of the enterprise and directions of its innovative activity.

A conceptual model of identification of the level of development of an industrial enterprise has been developed, the key role in which is assigned to the processes of determining the following: the influence of the main factors of production on the level of competitiveness of an industrial enterprise; reference points and limits of fluctuation of the proposed indicators; the level of competitiveness of industrial enterprises by combining in the multiplication of integrated indicators of efficiency and riskiness of economic activity in the dynamics of reporting periods and in comparison with the group of industrial enterprises under study. This model allows a comprehensive and systematic consideration of the processes of evaluation and formation of innovative strategies for the development of industrial enterprises and its identification among other enterprises in the industry.

It has been proposed to understand the process of long-term management with the help of modern innovative methods and tools, which allows to: assess key factors of influence and determine the current level of competitiveness of industrial enterprise by multiplying integrated indicators that characterize efficiency and riskiness of economic activity; build a sound forecast model of development; ensure the coordination of individual business processes (logistics, technology, resources) in the implementation of innovative projects.

It has been identified that the formation of an innovative development strategy should be based on the strategic vision and mission of the enterprise and include: determining the coefficients of competence of the experts involved; conducting a strategic analysis of the enterprise; identification of key indicators that characterize

the socio-economic condition of the enterprise, and construction of forecast development scenarios; studying of the impact of market uncertainty on the economic performance of the enterprise; ensuring the implementation of the innovation strategy and the introduction of permanent evaluation and control.

It has been revealed that in order to maximize the efficiency of team work of involved experts and the level of validity of management decisions it is expedient to introduce a methodical approach to determining the competencies of involved specialists in the middle of the working group on the basis of developing an effective system of quantitative and qualitative characteristics and their transition into a common scale. It is proposed to calculate the coefficient of competence of the expert taking into account his work experience, levels of education, specific features of management. Also, to increase the quality of the process of calculating the coefficient of competence, taking into account the diverse development of specialists involved, it has been proposed to additionally take into account experience in related positions or general work experience, honors and incentives, productivity (individual, team).

The expediency of the symbiosis of intuitive and formalized methods in determining the influence of environmental factors and building an optimal forecast model of innovative development of an industrial enterprise has been substantiated.

The scientific and methodical approach concerning the complex analysis of activity of the industrial enterprises in the conditions of attraction of innovations and competition in the regional and national markets has been offered. This approach involves the identification of key indicators of impact on the development of the enterprise, industry, regional, national economy, and provides an analytical basis for determining the feasibility of investing in the implementation of innovative measures.

It has been revealed that the main task for industrial enterprises of Kherson region in modern unstable internal and external business environment is to expand domestic markets and "capture" free segments in the international arena, increase the level of competitiveness and investment attractiveness of enterprises as a basis for attracting additional sources of funding and increasing the quality potential of labor

resources, the introduction of innovative technologies in management processes and economic activity.

The scientific and methodological approach to determining the overall risk rating of economic activity of an industrial enterprise has been substantiated, which provides for the calculation of: relative deviations of each enterprise from the maximum and minimum values of certain indicators of other enterprises in the industry; the share of the impact of the studied indicators on the level of solvency; place of an individual enterprise in the overall risk rating.

Methodological provisions for innovative analysis of industrial production efficiency taking into account the dynamics of change and the competitive environment have been formed. It is proposed to assess the efficiency of economic activity of an industrial enterprise using indicators: labor productivity, capital efficiency, material efficiency, asset turnover ratio, staff costs with additional consideration of their share of impact on the integrated indicator.

It is proposed to assess the level of competitiveness of an industrial enterprise in the middle of the group of industrial enterprises under study by combining in the multiplication of integrated indicators of efficiency and riskiness of economic activity.

It has been revealed that the human factor is a key resource, the quality of which depends on the validity of the management decision on the formation and implementation of an innovative strategy for the development of industrial enterprises. Therefore, the urgent task for the management of industrial enterprises is to develop and implement a sound system for evaluating the effectiveness of employees, which will not only increase confidence in management decisions (especially in terms of bonuses and career growth), but also encourage staff to permanent self-improvement and productivity growth.

It has been substantiated that an important stage of implementation of the formed innovative development strategy is the development of dynamic-strategic map, which provides objective definition and implementation of innovative strategy of industrial enterprise development in dynamics, is based on the relationship

between resource, technological and logistical business processes, efficiency of economic activity and competitiveness of industrial enterprise. The use of the developed dynamic-strategic map will allow to identify the causes of complications in economic activity and to determine the optimal directions of innovative development of industrial enterprise.

A model of personnel evaluation has been developed, which allows to provide a comprehensive account of changes in the levels of personal professional competence during the reporting period and in comparison with similar indicators of employees of the unit under study, with the results of overall teamwork. The essential interdependence of the production load of the staff has been revealed through the determination of the maximum load at which the maximum productivity of individual and collective activity is achieved.

An algorithm for the interaction of an industrial enterprise with the external environment for the implementation of optimal innovative solutions, which will establish a close relationship between the amount of allocations for financial support of innovation, the introduction of additional tax preferences based on the results of dynamic comprehensive assessment of the competitiveness of the enterprise and the group under study has been suggested.

Keywords: innovative development strategy, integrated indicator, evaluation, risk management, efficiency, personnel, dynamic-strategic map.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографії

1. Макаренко С. М. Теоретико-методологічні та прикладні засади формування інноваційної стратегії розвитку промислового підприємства. Херсон: ФОП Вишемирський В.С., 2020. 234 с. (11,96 д.а.).

2. Макаренко С. М., Олійник Н. М., Рибачок С. А. Інноваційна складова сталого соціально-економічного розвитку підприємства. *Інституціональна трансформація розвитку економіки України: колективна монографія*. Запоріжжя, 2019. С. 225–237 (0,71 д.а., особистий внесок автора: розроблено алгоритм управління інноваційною діяльністю підприємства – 0,3 д.а.).

3. Makarenko S., Oliinyk N. Formation of the organizational and economic mechanism of increase competitiveness of Ukrainian milk processing plants. *Foresight management: formation and transformation adaptive business organizations*: International collective monograph. Volume 1. Tbilisi. Georgia. 2017. P. 172–179 (0,41 д.а., особистий внесок автора: виявлено причини низької конкурентоспроможності вітчизняних молокопереробних підприємств – 0,2 д.а.).

Статті у наукових виданнях, які включено до міжнародних наукометричних баз Scopus та Web of Science

4. Makarenko S., Oliinyk N., Oleksenko Y. Improvement of the system of management of professional development of personnel: the case of Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2020. No. 4, Vol. 6. P. 103–109 (0,74 д.а., особистий внесок автора: розроблено науково-методичний підхід щодо визначення інтегрального показника конкурентоспроможності персоналу – 0,35 д.а.).

5. Makarenko S., Tyuhtenko N., Oliinyk N., Gluc K., Portugal Ed., Rybachok S. Innovative development of the regions: cooperation between enterprises and state institutions. *Marketing and Management of Innovations*. 2019. Issue 3. P. 354–365 (1,24 д.а., особистий внесок автора: розроблено рекомендації щодо взаємодії підприємств і державних інституцій – 0,3 д.а.).

6. Makarenko S., Oliinyk N., Kazakova T. Improving the method approach to the rating evaluation of employees as professional career development. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2018. No. 5, Vol. 4. P. 179–187 (1,06 д.а., особистий внесок автора: розроблено методичний підхід щодо визначення коефіцієнту компетентності залучених експертів – 0,48 д.а.).

7. Makarenko S. M., Tyuhtenko N. A. Economic and mathematic models for staff planning at enterprises of all ownership forms. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. № 1 (175). P. 435–442 (0,71 д.а., особистий внесок автора: розроблено систему оцінювання персоналу – 0,35 д.а.).

Статті у наукових фахових виданнях України

8. Макаренко С. М. Формування логістичної стратегії промислового підприємства. *Вісник Одеського національного університету. Економіка*. 2020. Випуск 5 (84). С. 72–76 (0,63 д.а.).

9. Макаренко С. М. Особливості інноваційного розвитку промислових підприємств в умовах діджиталізації. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2020. Випуск 3. С. 86–94 (0,77 д.а.).

10. Макаренко С. М. Дослідження особливостей розвитку промислових підприємств. *Інтелект XXI*. 2020. № 4. С. 37–41 (0,5 д.а.).

11. Макаренко С. М. Особливості аналітичної оцінки вибору стратегії розвитку промислового підприємства. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Випуск 58. С. 28–32 (0,53 д.а.).

12. Макаренко С. М., Тюхтенко Н. А., Данько В. В. Налагодження ефективної взаємодії між підприємствами та державними установами в умовах пандемії COVID–19. *Вісник Одеського національного університету. Економіка*. 2020. Випуск 3 (82). С. 61–66 (0,77 д.а., особистий внесок автора: розроблено рекомендації щодо запровадження додаткових податкових пільг на промислових підприємствах – 0,35 д.а.).

13. Макаренко С. М., Тюхтенко Н. А., Олексенко Я. А. Формування корпоративної культури як основи підвищення конкурентоспроможності підприємства. *Економічний вісник університету*. 2020. Випуск №. 44. С. 98–106

(0,9 д.а., особистий внесок автора: розроблено рекомендації щодо оцінювання корпоративної культури підприємства – 0,4 д.а.).

14.Макаренко С. М. Узгодження стратегій розвитку туристичних та промислових підприємств як основи сталого розвитку регіону. *Вісник Хмельницького національного університету: Економічні науки*. 2019. № 6. Том 2. С. 115–119 (0,63 д.а.).

15.Макаренко С. М., Олійник Н. М., Рибачок С.А. Удосконалення державної інвестиційної політики як основи впровадження інноваційних технологій на вітчизняних підприємствах. *Економічні інновації*. 2019. № 3 (72). С. 62–70 (0,88 д.а., особистий внесок автора: розроблено рекомендації щодо визначення доцільності інвестування капіталу у впровадження інноваційних технологій – 0,38 д.а.).

16.Макаренко С. М. Моделювання процесів оцінювання ризиків господарської діяльності промислових підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету: Економічні науки*. 2019. № 4. Том 2. С. 338–342 (0,5 д.а.).

17.Макаренко С. М., Олійник Н. М., Нічипорук А. О. Аналітичне оцінювання ефективності діяльності підприємств легкої промисловості України. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2018. Вип. 2 (64). С. 76–81 (0,49 д.а., особистий внесок автора: досліджено стан розвитку легкої промисловості – 0,17 д.а.).

18.Макаренко С. М., Стоянова І. Р., Коптяєва В. В. Оцінка інвестиційної привабливості промислових підприємств Херсонської області. *Інфраструктура ринку*. 2018. Випуск 26. С. 194–200 (0,74 д.а., особистий внесок автора: досліджено інвестиційну привабливість вітчизняних промислових підприємств – 0,36 д.а.).

19.Makarenko S. M., Oliiynyk N. M., Mustratova K. O. Planning of sales of enterprise products in modern realities. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2018. Випуск № 1 (13). С. 135–139 (0,57 д.а., особистий

внесок автора: досліджено фактори, що впливають на процес планування збуту продукції підприємства – 0,2 д.а.).

20. Makarenko S. M., Tyuhtenko N. A., Oliinyk N. M. Increasing competitiveness of the enterprise by improving logistic strategy of distribution of production and supply of raw materials. *Науковий вісник Полісся*. 2018. № 2 (14). Ч. 2. С. 56–63 (0,84 д.а., особистий внесок автора: розроблено методичний підхід щодо визначення оптимальних маршрутів розподілу продукції та постачання сировини – 0,3 д.а.).

21. Макаренко С. М., Абельдяєва Т. А., Казакова Т. С., Олійник Н. М. Визначення професійних компетентностей фахівців як складової формування оптимальної стратегії розвитку трудових ресурсів. *Економічний простір*. 2017. № 127. С. 150–161 (0,66 д.а., особистий внесок автора: розроблено рекомендації щодо визначення оптимальної партії виробництва продукції та мінімізації ризику отримання збитків – 0,25 д.а.).

22. Макаренко С. М., Олійник Н. М., Лущик К. І. Визначення оптимального виробничого навантаження як основи підвищення продуктивності праці працівників підприємства. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Економіка і менеджмент»*. 2017. № 26/2. С. 51–54 (0,51 д.а., особистий внесок автора: розроблено рекомендації щодо удосконалення управління часовими ресурсами на виробництві – 0,23 д.а.).

23. Макаренко С. М., Олійник Н. М., Корчевська Л. О. Оцінка інвестиційної складової економічної безпеки Херсонського регіону з метою залучення міжнародних проєктів. *Вісник Хмельницького національного університету: Економічні науки*. 2017. № 1 (244). С. 130–134 (0,5 д.а., особистий внесок автора: здійснено оцінювання інвестиційної привабливості з метою залучення міжнародних проєктів – 0,2 д.а.).

24. Макаренко С. М., Шашкова Н. І., Соловійов А. І. Моделювання показників ефективності управління організаційною культурою підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2017. № 2 (188). С. 107–112 (0,44 д.а.,

особистий внесок автора: змодельовані показники ефективності управління корпоративною культурою – 0,15 д.а.).

25.Макаренко С. М., Шарапа І. В., Олійник Н. М. Підвищення ефективності використання інтелектуального потенціалу як головного критерію розвитку сільських територій. *Економічний простір*. 2011. № 47. С. 146–152 (0,33 д.а., особистий внесок автора: визначені основні умови збереження та примноження надбаного виробничого потенціалу – 0,15 д.а.).

Статті в іноземних виданнях

26.Макаренко С. М., Тяхтенко Н. А., Олексенко Я. А. Оцінювання соціально-економічної ефективності формування корпоративної культури: на прикладі України. *The scientific heritage*. 2020. № 45. Vol. 4. P. 38–43 (0,41 д.а., особистий внесок автора: досліджено сучасні особливості оцінювання соціально-економічної ефективності формування корпоративної культури – 0,15 д.а.).

27.Makarenko S., Tyukhtenko N., Savina G., Oliinyk N., Oleksenko Y., Rybachok S. Managing the Competitiveness of Light Industry Enterprises: the Case of Ukraine. *Regional Formation and Development Studies*. 2020. № 1. Vol. 30. P. 121–133 (0,89 д.а., особистий внесок автора: проведено аналіз інноваційної активності промислових підприємств України – 0,15 д.а.).

28.Макаренко С. М., Олійник Н. М., Стоянова І. Р., Коптяєва В. В. Оцінювання рівня конкурентоспроможності підприємств як основи для залучення інноваційних технологій: на прикладі України. *Norwegian Journal of Development of the International Science*. 2020. № 38. Vol. 2. P. 13–16 (0,45 д.а., особистий внесок автора: досліджено сучасні методики оцінювання ефективності управління підприємством – 0,15 д.а.).

Тези наукових доповідей

29. Макаренко С. М., Олійник Н. М., Носаль В. В. Оцінка привабливості інвестиційного клімату в Херсонській області для реалізації міжнародних проектів. *Теоретичні та практичні питання узгодження інтересів розвитку територіальної системи*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної

інтернет-конференції. 31 жовтня 2020 р. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна. С. 286–288 (0,1 д.а., особистий внесок автора: проведено оцінювання інвестиційного клімату для реалізації міжнародних проєктів – 0,04 д.а.).

30. Макаренко С., Олійник Н., Житченко І. Діагностика банкрутства як засіб антикризового управління підприємством в умовах неоіндустріального суспільства. *Інноваційний розвиток та безпека підприємств в умовах неоіндустріального суспільства*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. 27 жовтня 2020 р. Луцьк: ВНУ ім. Лесі Українки. С. 549–552 (0,16 д.а., особистий внесок автора: досліджено сучасні моделі діагностики банкрутства – 0,06 д.а.).

31. Макаренко С. М., Олійник Н. М., Кравченко О. В. Особливості формування програми розвитку підприємства. *Проблеми і тенденції розвитку сучасної економіки в умовах інтеграційних процесів: теоретичні та практичні аспекти*: V Міжнародна науково-практична конференція. 15–16 жовтня 2020 р. Херсон: ХДУ. С. 56–59 (0,14 д.а., особистий внесок автора: досліджено структуру програми розвитку підприємства – 0,06 д.а.).

32. Макаренко С. М., Плешівцева А. П., Олійник Н. М. Управління інноваційно-інвестиційною складовою розвитку підприємств легкої промисловості. *Актуальні питання економічного розвитку в сучасних умовах*: матеріали V Усеукраїнської науково-практичної конференції. 26–27 березня 2020 р. Херсон. С. 120–122 (0,12 д.а., особистий внесок автора: проведено аналіз реалізації інноваційно-інвестиційного процесу в Україні – 0,05 д.а.).

33. Makarenko S., Kaplina Ye., Rybachok S. Current realities of enterprise personnel training and development. *Litteris et Artibus*: materials of International Forum. November 21–23, 2019. Lviv, Ukraine: Lviv Polytechnic National University. P. 172–175 (0,31 д.а., особистий внесок автора: досліджено особливості підготовки та розвитку персоналу підприємств – 0,15 д.а.).

34. Макаренко С., Олійник Н., Шуригіна Л. Інноваційна складова екологічного менеджменту як фактор підвищення конкурентоспроможності промислових підприємств в Україні. *Сучасні технології менеджменту*:

матеріали Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених. 04 листопада 2019 р. Луцьк: Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки. С. 200–201 (0,09 д.а., особистий внесок автора: досліджено рівень інноваційної активності промислових підприємств – 0,04 д.а.).

35. Makarenko Serhii, Kazakova Tetiana. Features of Management by Professional and Personal Development of Personnel: The Case of Ukraine. *ECONALANYA: 3rd International Conference on Economic Research: Proceedings Book (Full Texts – Abstracts)*. 24–25th October 2019 Alanya Alaaddin Keykubat University, Turkey. P. 143–150 (0,78 д.а., особистий внесок автора: розроблено рекомендації щодо удосконалення системи управління професійним та особистісним розвитком персоналу підприємства – 0,45 д.а.).

36. Макаренко С. М., Олійник Н. М., Крук К. О. Формування стратегії підвищення конкурентоспроможності підприємства в умовах кризи. *Тенденції розвитку економіки у 2018 році: аналітичний та теоретико-методологічний аспекти*: Міжнародна науково-практична конференція. 01 грудня 2018 р. Одеса: ОНУ імені І.І. Мечникова. С. 114–116 (0,23 д.а., особистий внесок автора: досліджено особливості формування стратегії підвищення конкурентоспроможності підприємства – 0,11 д.а.).

37. Макаренко С. Н., Олейник Н. Н., Каплина Е. О. Повышение производительности труда работников предприятия путем оптимизации производственной нагрузки и перманентного самосовершенствования. *Украина – България – Европейски Съюз: съвременно състояние и перспективи*. Сборник с доклади от VI Международна научна конференция. 17 септември 2018 г. Варна (България). С. 79–84 (0,45 д.а., особистий внесок автора: визначено основні шляхи підвищення продуктивності праці – 0,21 д.а.).

38. Макаренко С. М., Терентьева В. М., Копієвська І. І. Амністія незадекларованого капіталу як додаткове джерело фінансування розвитку стратегічних вітчизняних підприємств. *Стратегія підприємства: підприємницький контекст*: Міжнародна науково-практична конференція.

16–17 листопада 2017 року. м. Київ. С. 91–92 (0,18 д.а., особистий внесок автора: досліджено можливості залучення додаткових джерел фінансування – 0,1 д.а.).

39. Макаренко С., Олейник Н., Радченко И. Проблематика и пути повышения конкурентоспособности украинских молокоперерабатывающих предприятий. *Forsight-management: best world practice of development and integration of education, science and business: Materials I International Scientific and Practical Conference. 24–30th October 2017. Kyiv–Tbilisi. С. 103–106 (0,19 д.а., особистий внесок автора: проведено аналіз конкурентоспроможності українських молокопереробних підприємств – 0,07 д.а.).*

40. Макаренко С. М., Олійник Н. М. Удосконалення оцінювання рівня конкурентоспроможності продукції підприємства. *Сталий розвиток 2030: економічна, соціальна, екологічна та політична складові: матеріали Міжнародної міждисциплінарної конференції. 02–06 квітня 2017 року. Тбілісі (Грузія) – Львів (Україна). С. 79–82 (0,15 д.а., особистий внесок автора: розроблено методичний підхід щодо оцінювання рівня конкурентоспроможності продукції підприємства – 0,1 д.а.).*

41. Макаренко С. М. Визначення оптимальної стратегії розвитку підприємства в сучасних умовах ресурсного обмеження. *Стратегія підприємства: адаптація організацій до впливу світових суспільно-економічних процесів. Збірник матеріалів Міжнародної науково–практичної конференції. 17–18 березня 2011 р. К.: КНЕУ. С. 118–120 (0,14 д.а.).*

42. Макаренко С. М., Олійник Н. М. Визначення оптимальної стратегії розвитку регіону шляхом забезпечення постійного моделювання соціально-економічних процесів. Проблеми формування нової економіки ХХІ століття: III Міжнародна науково-практична конференція. Дніпропетровськ. 23–24 грудня 2010 р. Том 3. С. 51–54 (0,18 д.а., особистий внесок автора: визначено основні шляхи формування оптимальної стратегії розвитку – 0,12 д.а.).

Інші наукові публікації

43. Makarenko S., Oliinyk N., Kazakova T. Features of assessment and forecasting of socio-economic development of regions in Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2020. No. 5, Vol. 6. P. 129–136 [Web of Science] (0,85 д.а., особистий внесок автора: розроблено науково-методичний підхід щодо оцінювання та прогнозування соціально-економічного розвитку регіонів – 0,4 д.а.).

44. Макаренко С. М., Олійник Н. М. Індивідуалізація процесів підготовки та розвитку особистості як основа зростання конкурентоспроможності майбутніх фахівців. *Інноваційний університет і лідерство: проект і мікропроекти. III*. Варшава, 2019. С. 59–72 (0,7 д.а., особистий внесок автора: виявлено основні умови максимізації вірогідності інвестування у професійний розвиток персоналу – 0,38 д.а.).

45. Макаренко С. М., Рибачок С. А. Формування оптимального податкового навантаження як основи виплати гідної заробітної плати працівникам підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2017. № 14/2. С. 99–102 (0,56 д.а., особистий внесок автора: розроблено пропозиції щодо оподаткування доходів соціально незахищеної верстви населення – працівників промислових підприємств – 0,3 д.а.).

46. Макаренко С. М., Олійник Н. М., Капліна Є.О. Удосконалення податкової політики як основи гармонізації взаємовідносин між державою та суб'єктами господарювання. *Економічні інновації*. 2017. Випуск 64. С. 203–208 (0,55 д.а., особистий внесок автора: виявлено наслідки впровадження законодавчих змін у податковому законодавстві для юридичних та фізичних осіб – 0,22 д.а.).

47. Макаренко С. М., Олійник Н. М. Бізнес-планування. Навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 073 «Менеджмент» рівня вищої освіти «бакалавр». Херсон: ТОВ «ВКФ «СТАР» ЛТД», 2017. 224 с.

(13,02 д.а., особистий внесок автора: розроблено модуль «Бізнес-планування діяльності підприємства» – 10,32 д.а.).

48. Макаренко С. М., Соловйова Н. І., Олійник Н. М. Методологічна коректність прогнозного оцінювання параметрів соціально-економічного розвитку регіонів. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. № 11 (185). С. 268–277 [Scopus] *(0,7 д.а., особистий внесок автора: розроблено рекомендації щодо поєднання методів економетричного моделювання та експертного оцінювання при визначенні ключових показників впливу на розвиток регіонів – 0,3 д.а.)*

49. Макаренко С. М., Грузнов І. І., Олійник Н. М. Вдосконалення системи управління життєдіяльністю особистості як головний ресурс підвищення конкурентоспроможності економіки держави. *Таврійський науковий вісник*. 2011. Вип. 74. С. 190–196 *(0,46 д.а., особистий внесок автора: досліджено особливості управління персоналом – 0,2 д.а.)*.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	25
РОЗДІЛ 1. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	38
1.1. Сутність інновацій, змістовні складові та значення інноваційного розвитку у діяльності промислових підприємств.....	38
1.2. Сучасні проблеми впровадження інновацій у господарську діяльність промислового підприємства.....	52
1.3. Стратегічна взаємообумовленість інноваційного розвитку і конкурентоспроможності промислового підприємства.....	62
Висновки до розділу 1.....	78
РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	81
2.1. Сутнісні характеристики стратегій розвитку промислового підприємства, їх класифікація та принципи формування.....	81
2.2. Аналітична оцінка вибору інноваційної стратегії розвитку промислового підприємства.....	92
2.3. Методологічний інструментарій розробки інноваційної стратегії розвитку промислового підприємства.....	107
Висновки до розділу 2.....	120
РОЗДІЛ 3. ПЕРЕДУМОВИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	122
3.1. Дослідження впливу зовнішнього середовища на розвиток промислового підприємства.....	122
3.2. Аналіз інноваційної активності та визначення перспектив розвитку промислового підприємства.....	139
3.3. Оцінка інвестиційного впливу на рівень інноваційного розвитку промислового підприємства.....	166
Висновки до розділу 3.....	193

РОЗДІЛ 4. ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ ОЦІНКИ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	195
4.1. Моделювання процесів оцінювання ризиків в умовах впровадження інноваційної стратегії розвитку промислового підприємства.....	195
4.2. Інноваційний аналіз ефективності діяльності промислового підприємства.....	238
4.3. Кадрове забезпечення інноваційного розвитку промислового підприємства.....	251
Висновки до розділу 4.....	272
РОЗДІЛ 5. ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ МЕТОДОЛОГІЧНИХ ПІДХОДІВ ЩОДО ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	274
5.1. Впровадження динаміко-стратегічної карти інноваційного розвитку підприємства.....	274
5.2. Інноваційні рішення у системі управління персоналом.....	290
5.3. Управлінське забезпечення взаємодії промислового підприємства із зовнішнім середовищем як важливий чинник впровадження інновацій.....	313
Висновки до розділу 5.....	329
ВИСНОВКИ.....	331
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	335
ДОДАТКИ.....	370

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Сучасний світовий і вітчизняний розвиток відбувається під впливом складних трансформаційних процесів у всіх сферах діяльності. У системі виробничих відносин виклики сучасності посилюють необхідність пошуку шляхів підвищення ефективності діяльності промислового підприємства, які найбільш повно здатні забезпечити потреби споживачів, що постійно змінюються, і при цьому оптимально використовувати усі види ресурсів, які необхідні для підвищення рівня конкурентоспроможності промислового підприємства на ринку товарів і послуг. Одним із головних чинників забезпечення цього є перманентне впровадження інновацій в систему управління підприємством. Постійний пошук та використання власних і залучених інновацій оптимізують технологію й організацію бізнесу для підтримання високого конкурентного статусу промислового підприємства на внутрішньому та міжнародних ринках. Практичний досвід багатьох успішних економічних суб'єктів доводить, що забезпечення конкурентоспроможності на реальному ринку обумовлюється їхньою здатністю розробляти і впроваджувати інноваційні стратегії.

Інноваційна стратегія, як комплексна модель управління суб'єктом господарювання, спрямована на перспективний розвиток підприємства, направлена на урахування наслідків можливих подій в оточуючому бізнес-середовищі з максимальною точністю. Разом з тим, в Україні більшість менеджерів найвищої ланки не вважають за необхідне витратити фінансові й людські ресурси для формування довгострокових прогнозних документів, помилково стверджуючи, що у сучасних нестабільних умовах функціонування неможливо забезпечити якісне прогнозування та розробити дієвий комплекс заходів щодо вирішення перспективних питань розвитку та мінімізації наслідків трансформаційних явищ. Водночас, стратегічне управління є одним із найважливіших засобів забезпечення успішного функціонування суб'єкта господарювання у динамічному конкурентному середовищі, засобом його

оперативної адаптації до змін. Відсутність стратегічного бачення, місії і цільової спрямованості розвитку підприємства, можливості визначити рівень впливу зовнішнього та внутрішнього бізнес-оточення й розробити адекватну реакцію на нього, а також здатності адаптуватися й активно впливати на зазначене середовище, призводить до безперспективного функціонування значної кількості суб'єктів господарювання.

Формування інноваційної стратегії розвитку та обґрунтований вибір довгострокових пріоритетів для промислового підприємства повинно відбуватися у симбіозі з чинниками зовнішнього середовища. При цьому прогнозування тенденцій та оцінювання рівня їх впливу на господарську діяльність промислового підприємства потрібно виконувати за допомогою інноваційних методів та інструментів, які забезпечать максимізацію якості прийнятих управлінських рішень, а сформована інноваційна стратегія розвитку повинна максимально обґрунтовано враховувати різні альтернативні можливості щодо досягнення головних стратегічних цілей підприємства.

Різним аспектам формування та вибору стратегій розвитку підприємства присвячені праці зарубіжних науковців, таких як: І. Ансофф, Б. Вернерфельт, Р. Вуд, Е. Голдрат, Р. Каплан, Ф. Котлер, А. Стрікленд, А. Томпсон, Р. Фостер, А. Чендлер та інші.

Питанням щодо формування інноваційних ідей, напрямків реалізації інноваційних проєктів на підприємствах, можливих шляхів впровадження інновацій присвячені праці вітчизняних науковців: Л. Антонюк, М. Барни, Л. Білозор, К. Вергал, О. Гарафонові, О. Гончар, О. Грищенко, Н. Захарченко, С. Ілляшенко, М. Кизим, О. Коваленко, Ж. Крисько, Е. Кузнецова, Т. Лепейко, І. Максименко, Є. Масленнікова, П. Микитюк, О. Овсянюк-Бердадіної, А. Поручник, Г. Савіної, М. Сахацького, Т. Степанові, Н. Тюхтенко, Л. Шульгіної, В. Юхименко та інших.

Разом з тим актуальним є поглиблення дослідження концептуальних засад інноваційного розвитку промислового підприємства для забезпечення його конкурентоспроможності за рахунок ефективної управлінської системи,

методології, інструментарію оцінювання й механізмів запровадження інноваційної стратегії функціонування промислового підприємства за умов економічної нестабільності.

Це зумовило вибір теми дисертаційної роботи, її актуальність, мету, завдання, об'єкт, предмет, логіку дослідження, наукову та прикладну значимість.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота виконана у відповідності з держбюджетною науково-дослідною роботою Херсонського державного університету за темою «Процесна організація управління підприємствами сфери послуг в Україні» (номер державної реєстрації 0115U001129, 2016 рік), у межах якої автором досліджено особливості управління бізнес-процесами та розроблено збалансовану стратегічну систему розвитку, пов'язану з удосконаленням системи управління трудовими ресурсами на підставі впровадження науково-методичного підходу щодо оцінювання кількісних та якісних показників діяльності працівників підприємства. Проведені автором дослідження є складовими науково-дослідних тем: «Формування та оцінювання соціальних стратегій активізації трудової поведінки персоналу» (номер державної реєстрації 0116U005125, 2016–2019 роки), у межах якої автором досліджено особливості побудови інноваційної стратегії управління персоналом та розроблено модель оцінювання, що передбачає визначення інтегрального показника конкурентоспроможності працівника; «Формування системи управління інноваційним розвитком сучасного підприємства» (номер державної реєстрації 0120U101319, 2020 рік), у межах якої автором проведено аналіз сучасних методичних підходів до оцінювання конкурентоспроможності підприємства та розроблено рекомендації щодо виміру економічної ефективності промислового виробництва; розроблено динаміко-стратегічну карту інноваційного розвитку промислового підприємства, яка забезпечує визначення і реалізацію напрямів інноваційного розвитку підприємства, та ґрунтується на взаємозв'язку між ресурсними, технологічними та логістичними

бізнес-процесами; «Формування системи управління соціально-економічним розвитком регіонів» (номер державної реєстрації 0120U104361, 2020 рік), у межах якої автором розроблено алгоритм взаємодії промислових підприємств із зовнішнім середовищем, який дозволяє встановити тісний взаємозв'язок між обсягами асигнувань для фінансової підтримки інноваційної діяльності, запровадженням додаткових податкових преференцій та рівнем конкурентоспроможності підприємства; запропоновано науково-методичний підхід щодо комплексного аналізу діяльності промислового підприємства в умовах залучення інновацій і конкурентозабезпечення на регіональному та національному ринках.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є наукове обґрунтування та розроблення теоретико-методологічних засад, науково-методичних і практичних рекомендацій щодо формування інноваційної стратегії розвитку промислового підприємства.

Для досягнення зазначеної мети в роботі поставлено і розв'язано такі завдання:

- обґрунтувати стратегічну взаємообумовленість інноваційного розвитку і конкурентоспроможності підприємства та розробити концептуальну модель ідентифікації рівня розвитку промислового підприємства;
- поглибити наукові підходи до визначення сутності та формування інноваційної стратегії розвитку промислового підприємства;
- дослідити методологічний інструментарій розробки інноваційної стратегії розвитку промислового підприємства та обґрунтувати доцільність поєднання інтуїтивних і формалізованих методів при обробці інформації та побудові оптимальної прогностичної моделі інноваційного розвитку промислового підприємства;
- оцінити вплив зовнішнього середовища та запропонувати науково-методичні положення щодо комплексного аналізу діяльності промислового підприємства в умовах залучення інновацій і конкурентозабезпечення на регіональному та національному ринках;

– визначити перспективи розвитку промислового підприємства та запропонувати науково-методичний підхід щодо прогнозування ефективності діяльності промислового підприємства під впливом прийняття управлінських рішень стосовно залучення інновацій;

– поглибити науково-методичний підхід щодо оцінювання ризикованості господарської діяльності промислового підприємства в умовах впровадження інноваційної стратегії розвитку;

– сформуванати методологічні положення стосовно інноваційного аналізу ефективності діяльності та обґрунтувати ключовий вплив трудових ресурсів на інноваційний розвиток промислового підприємства;

– запропонувати динаміко-стратегічну карту інноваційного розвитку промислового підприємства;

– оцінити вплив людського фактору промислового виробництва на інноваційні процеси та побудувати модель оцінки персоналу в системі діяльності «індивід-колектив»;

– розкрити сутнісну взаємообумовленість виробничого навантаження персоналу, продуктивності праці, рівня задоволеності професійною діяльністю і ефективності впровадження інноваційної стратегії на промисловому підприємстві;

– розробити алгоритм взаємодії промислового підприємства із зовнішнім середовищем для впровадження оптимальних інноваційних рішень.

Об'єктом дослідження є процес формування інноваційної стратегії розвитку промислового підприємства.

Предметом дослідження є концептуальні, теоретико-методологічні, науково-методичні положення і прикладний інструментарій формування інноваційної стратегії розвитку промислового підприємства.

Методи дослідження. Теоретичною та методичною основою дослідження є системний підхід до вивчення фундаментальних положень економічної науки стосовно формування інноваційної стратегії розвитку промислового підприємства.

Вирішення мети і завдань, поставлених у дисертаційній роботі, обумовило використання наступних наукових методів дослідження: *абстрактно-логічного* – для узагальнення теоретичних та науково-методичних положень, визначення сутності економічних понять та категорій; *ретроспективного і системного аналізу* – при дослідженні та систематизації теоретичних і методологічних положень з оцінки, аналізу й управління ефективністю; *статистичного аналізу* – з метою оцінювання стану розвитку вітчизняних промислових підприємств; *економіко-математичного моделювання* – при розробці та оцінюванні комплексних інтегральних показників ефективності та ризикованості господарської діяльності; *факторного аналізу* – для обґрунтування набору показників оцінювання конкурентоспроможності промислового підприємства; *кореляційно-регресійного аналізу* – при дослідженні системи взаємозв'язків між показниками розвитку промислових підприємств та національної й регіональної економік; *ланцюгових підстановок* – для оцінки впливу кожного із факторів, включених в економетричну модель, на формування результативного показника; *експертного* – для дослідження впливу якісних та кількісних показників на рівень конкурентоспроможності промислових підприємств.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативні акти Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, аналітичні огляди, матеріали центральних та місцевих органів виконавчої влади, офіційні дані Державної служби статистики України, науково-аналітичні праці вітчизняних і зарубіжних науковців, фахівців-практиків з проблематики дослідження, первинні документи промислових підприємств, а також результати власних досліджень.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розробленні та науковому обґрунтуванні теоретично-методологічного базису, методичних підходів і практичних рекомендацій щодо формування інноваційної стратегії розвитку промислового підприємства. На захист виносяться такі наукові результати, що мають наукову новизну і практичну цінність:

вперше:

– розроблено концептуальну модель ідентифікації рівня розвитку промислового підприємства, в якій ключова роль відведена процесам визначення: впливу основних факторів виробництва на рівень конкурентоспроможності промислового підприємства; точки еталону та граничних меж коливання запропонованих показників; рівня конкурентоспроможності промислового підприємства шляхом поєднання інтегральних показників ефективності та ризикованості господарської діяльності у динаміці та у порівнянні з досліджуваною групою промислових підприємств; запропонована концептуальна модель дозволяє комплексно й системно розглядати процеси оцінювання та формування інноваційної стратегії розвитку промислового підприємства;

– запропоновано науково-методичний підхід щодо комплексного аналізу діяльності промислового підприємства в умовах залучення інновацій й конкурентозабезпечення на регіональному та національному ринках, що дозволяє виявити ключові показники впливу на розвиток підприємства, галузі, регіональної, національної економіки, і забезпечити аналітичну базу для визначення доцільності інвестування при впровадженні інноваційних заходів;

– розроблено динаміко-стратегічну карту інноваційного розвитку промислового підприємства, яка забезпечує об'єктивне визначення і реалізацію інноваційної стратегії розвитку промислового підприємства у динаміці, ґрунтується на взаємозв'язку між ресурсними, технологічними та логістичними бізнес-процесами і сприяє підвищенню ефективності господарської діяльності та конкурентоспроможності промислового підприємства;

удосконалено:

– науково-методичний підхід щодо формування інноваційної стратегії розвитку промислового підприємства, що ґрунтується на стратегічному баченні і місії підприємства, та передбачає визначення коефіцієнтів компетентності залучених експертів з урахуванням їх досвіду роботи, освіти, особливостей управлінської діяльності, продуктивності праці, відзнак тощо; проведення

стратегічного аналізу діяльності підприємства; визначення ключових показників, що характеризують соціально-економічний стан підприємства, та побудову прогнозних сценаріїв розвитку; дослідження впливу невизначеності ринку на економічні показники діяльності підприємства; забезпечення реалізації інноваційної стратегії та запровадження перманентного оцінювання й контролю; зазначене надає можливість враховувати вплив структурно-функціональних перетворень та максимізувати ефективність прийняття управлінського рішення щодо впровадження інноваційної стратегії розвитку промислового підприємства;

– науково-методичний підхід щодо прогнозування ефективності діяльності промислового підприємства під впливом прийняття управлінських рішень стосовно залучення інновацій, відмінністю якого є логічне поєднання показників, що характеризують продуктивність праці, обіговість активів, фондівіддачу, матеріаловіддачу, розмір витрат на персонал, та побудова багатофакторної прогнозної моделі; зазначене надає можливість підвищити результативність управлінських рішень щодо визначення ключових напрямів інноваційного розвитку промислового підприємства у короткостроковому та довгостроковому періодах;

– методологію інноваційного аналізу ефективності промислового виробництва з урахуванням динаміки змін і конкурентного оточення за рахунок введення комплексного інтегрального показника, який, на відміну від інших, враховує зміну таких факторів, як людські ресурси, рівень їх кваліфікації, капітал, основні засоби та предмети праці, що дозволяє елімінувати недоліки вибору індикаторів, які характеризують ці фактори;

– модель оцінювання людського фактору промислового підприємства в системі діяльності «індивід-колектив», яка, на відміну від існуючих, передбачає визначення рівня індивідуальної професійної компетентності працівника в динаміці та його вплив на рівень командної роботи промислового підприємства; зазначене дозволяє оптимізувати трудові процеси на промисловому підприємстві, підвищити рівень взаємодії працівників та

результативність діяльності структурного підрозділу (відділу, дільниці, цеху, підприємства тощо);

– алгоритм взаємодії промислового підприємства із зовнішнім середовищем для впровадження оптимальних інноваційних рішень, який, на відміну від інших, дозволяє встановити тісний зв'язок між трьома складовими: рівнем конкурентоспроможності промислового підприємства; обсягами податкових надходжень до бюджетів усіх рівнів; обсягами асигнувань для фінансової підтримки інноваційної діяльності, створенням сприятливої кредитної, податкової і митної політики у сфері інноваційної діяльності;

дістали подальшого розвитку:

– методологічні засади щодо поєднання інтуїтивних та формалізованих методів при обробці статистичної інформації, результатів оцінки впливу факторів зовнішнього середовища та побудові прогнозної моделі інноваційного розвитку промислового підприємства, що дозволяє забезпечити оптимальний процес виявлення ключових факторів впливу та обґрунтувати стратегічні рішення стосовно інноваційного розвитку промислового підприємства;

– науково-методичний підхід стосовно визначення загального рейтингу ризикованості господарської діяльності промислового підприємства, який передбачає розрахунок: відносних відхилень показників кожного підприємства від максимальних та мінімальних значень інших підприємств галузі; питомої ваги впливу досліджуваних показників на рівень платоспроможності; місця окремого підприємства у загальному рейтингу ризикованості; зазначений підхід надає можливість виявити промислові підприємства, які протягом досліджуваного періоду забезпечили оптимізацію джерел фінансування і знизили рівень ризикованості ведення бізнесу, та обґрунтувати доцільність впровадження інноваційних технологій;

– практичні пропозиції, які взаємообумовлюють виробниче навантаження персоналу через визначення його граничного рівня, при якому досягається максимальна продуктивність індивідуальної та колективної діяльності; зазначене дозволяє мінімізувати ймовірність професійного «вигорання»,

збільшити рівень задоволеності працівників від виконання функціональних обов'язків та ефективність впровадження інноваційної стратегії розвитку на промисловому підприємстві.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що теоретичні та методичні положення дисертаційної роботи доведено до рівня конкретних методик і практичних рекомендацій, спрямованих на формування інноваційної стратегії розвитку промислового підприємства. Вони можуть бути використані як на промислових підприємствах будь-якої форми власності, так і на підприємствах суміжних галузей економічної діяльності.

Окремі результати дослідження в частині формування та оцінювання ефективності впровадження інноваційної стратегії розвитку підприємства знайшли практичне застосування у діяльності ТОВ «Шкіряний завод «Платан ЛТД» (довідка про впровадження від 05 грудня 2019 року № 01-153), ТОВ «Данон Дніпро» (довідка про впровадження від 25 червня 2020 року № 218/06). Науково-методичний підхід щодо оцінювання стану економічного розвитку підприємства на підставі визначення інтегральних показників ризикованості та ефективності господарської діяльності використовується у процесі господарської діяльності на ТОВ «Шкіряний завод «Платан ЛТД», ТОВ «Амалтея» (довідка про впровадження від 27 серпня 2020 року № 90), ТОВ «ВВВВ» (довідка про впровадження від 07 вересня 2020 року № 7/9), ТОВ «ВЕЛКЕН-АГРО» (довідка про впровадження від 12 жовтня 2020 року № 12/10-4), ПрАТ «Князя Трубецького» (довідка про впровадження від 19 листопада 2020 року № 141). Рекомендації стосовно інноваційного спрямування системи управління персоналом та запровадження прозорої моделі оцінювання індивідуальної й командної роботи працівників використовуються на підвідомчих підприємствах Херсонської обласної міжгалузевої ради професійних спілок (довідка про впровадження від 18 листопада 2020 року № 01-30-42), ТОВ «Шкіряний завод «Платан ЛТД» (довідка про впровадження від 05 грудня 2019 року № 01-153), ТОВ «Амалтея» (довідка про впровадження від 27 серпня 2020 року № 90), ФОП «Курило В.І.»

(довідка про впровадження від 16 грудня 2019 року № 16/12), у діяльності управління кадрового забезпечення та розвитку персоналу Головного управління ДПС у Херсонській області, Автономній Республіці Крим та м. Севастополі (довідка про впровадження від 29 жовтня 2020 року № 8813/9/21-22-11-01-10).

Пропозиції щодо поєднання методів економетричного моделювання та експертної оцінки при визначенні ключових показників впливу та будові прогнозних функцій, а також щодо налагодження взаємодії промислових підприємств із зовнішнім середовищем для впровадження інновацій підтримані управлінням з питань децентралізації та розвитку громад Херсонської обласної державної адміністрації (довідка про впровадження від 28 жовтня 2020 року № 260-228/0/20/344-40) та Головним управлінням ДПС у Херсонській області, Автономній Республіці Крим та м. Севастополі (довідка про впровадження від 29 жовтня 2020 року № 8813/9/21-22-11-01-10).

Окремі теоретичні та науково-методичні положення щодо формування інноваційної стратегії розвитку промислового підприємства в частині запровадження трьохрівневого аналізу та ідентифікації стану економічного розвитку промислового підприємства шляхом визначення інтегральних показників ризикованості й ефективності господарської діяльності у динаміці останніх звітних періодів та у порівнянні з досліджуваною групою промислових підприємств використовуються у навчальному процесі Херсонського державного університету та включено у лекційний матеріал і зміст практичних занять під час викладання дисциплін «Управління бізнесом», «Логістичний менеджмент», «Менеджмент і адміністрування», у підготовку студентських науково-дослідних робіт із зазначеного наукового напрямку (довідка про впровадження від 10 лютого 2021 року № 10-33/192).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійно виконаною науковою працею, в якій викладено авторський підхід щодо формування інноваційної стратегії розвитку промислового підприємства. Усі наукові результати, які відображені у дисертаційній роботі, одержано

здобувачем самостійно. З наукових публікацій, виданих у співавторстві, у роботі використано лише ті положення, які є результатом особистої роботи здобувача, про що зазначено у списку опублікованих праць.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дисертаційної роботи оприлюднювалися та обговорювалися на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, зокрема: III Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми формування нової економіки XXI століття» (м. Дніпропетровськ, 23–24 грудня 2010 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Стратегія підприємства: адаптація організацій до впливу світових суспільно-економічних процесів» (м. Київ, 17–18 березня 2011 р.), Міжнародній міждисциплінарній конференції «Сталий розвиток 2030: економічна, соціальна, екологічна та політична складові» (м. Тбілісі (Грузія), 02–06 квітня 2017 р.), I Міжнародній науково-практичній конференції «Forsight-management: best world practice of development and integration of education, science and business» (м. Тбілісі (Грузія), 24–30 жовтня 2017 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Стратегія підприємства: підприємницький контекст» (м. Київ, 16–17 листопада 2017 р.), VI Міжнародній науковій конференції «Україна – Бґларія – Європейски Сюз: сьвременно сьстояние и перспективи» (м. Варна (Болгарія), 17 вересня 2018 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Тенденції розвитку економіки у 2018 році: аналітичний та теоретико-методологічний аспекти» (м. Одеса, 01 грудня 2018 р.), III Міжнародній конференції з економічних досліджень «ECONALANYA» (м. Аланія (Туреччина), 24–25 жовтня 2019 р.), Міжнародній науково-практичній конференції студентів, аспірантів і молодих вчених «Сучасні технології менеджменту» (м. Луцьк, 04 листопада 2019 р.), IX Міжнародному форумі молодих вчених «Litteris et Artibus» та XXIV Міжнародній конференції «Young Scientists Towards The Challenges Of Modern Technology» (м. Львів, 21–23 листопада 2019 р.), V Усеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні питання економічного розвитку в сучасних умовах» (м. Херсон, 26–27 березня 2020 р.), V Міжнародній науково-

практичній конференції «Проблеми і тенденції розвитку сучасної економіки в умовах інтеграційних процесів: теоретичні та практичні аспекти» (м. Херсон, 15–16 жовтня 2020 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Інноваційний розвиток та безпека підприємств в умовах неоіндустріального суспільства» (м. Луцьк, 27 жовтня 2020 р.), Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Теоретичні та практичні питання узгодження інтересів розвитку територіальної системи» (м. Харків, 31 жовтня 2020 р.).

Публікації результатів дослідження. Найсуттєвіші теоретичні та практичні результати дослідження відображено у 49 наукових працях, серед яких: 3 монографії, у тому числі 1 одноосібна, 4 статті у виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз Scopus та Web of Science; 21 стаття у наукових фахових виданнях України та наукових періодичних виданнях інших держав, 14 публікацій за матеріалами наукових конференцій, 7 інших наукових публікацій. Загальний обсяг публікацій 49,83 друк. арк., з яких 34,91 друк. арк. належить особисто автору.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, п'ятьох розділів, висновків, списку використаних джерел (320 найменувань на 35 сторінках), додатків (на 86 сторінках). Повний обсяг дисертації становить 455 сторінок друкованого тексту, основний зміст роботи викладено на 316 сторінках. Дисертація містить 93 таблиці та 40 рисунків.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення та новий підхід до вирішення актуальної наукової проблеми щодо формування інноваційної стратегії розвитку промислового підприємства. Результати проведеного дослідження концептуальних засад інноваційного розвитку, методології формування інноваційної стратегії розвитку, передумов та тенденцій інноваційного розвитку промислового підприємства, обґрунтованості впровадження інноваційних методів оцінки діяльності та імплементації методологічних підходів щодо впровадження інноваційної стратегії розвитку промислового підприємства надали можливість зробити наступні висновки:

1. Для формування інноваційної стратегії розвитку промислового підприємства та прийняття ефективних управлінських рішень необхідно володіти якісною інформацією про наявні можливості досягнення встановлених цілей за всіма напрямками господарської діяльності. Розроблена концептуальна модель ідентифікації рівня розвитку промислового підприємства дозволяє комплексно оцінити рівень конкурентоспроможності промислового підприємства з урахуванням ризикованості та ефективності діяльності протягом досліджуваного періоду та у порівнянні з провідними підприємствами галузі.

2. Діяльність промислового підприємства являє собою складний процес пошуку найбільш раціональних напрямів функціонування, нових можливостей для створення стійких конкурентних переваг, забезпечення бажаної позиції на відповідному сегменті ринку. Формування інноваційної стратегії розвитку промислового підприємства повинно базуватися на стратегічному баченні та місії, і за допомогою сучасних інноваційних методів й інструментів дозволити визначити ключові напрями розвитку, забезпечити взаємоузгодження окремих бізнес-процесів (ресурсних, технологічних, логістичних) при впровадженні інноваційних проєктів. Запровадження перманентного оцінювання ефективності впровадження інноваційної стратегії розвитку дозволить визначити вплив та обґрунтувати доцільність впровадження інновацій як

основи для зростання рівня конкурентоспроможності промислового підприємства.

3. Обґрунтовано, що для забезпечення якісного оцінювання та побудови оптимальної прогнозної моделі інноваційного розвитку промислового підприємства, необхідно забезпечити симбіоз інтуїтивних та формалізованих методів. Зазначене дозволяє визначити інноваційність управлінського рішення для забезпечення конкурентоспроможності промислового підприємства.

4. При дослідженні методичних підходів, які використовуються у процесі визначення ключових показників і формуванні відповідних стратегій (програм) розвитку, доведено їх недосконалість, особливо щодо оцінювання впливу діяльності промислових підприємств на рівень забезпечення їх конкурентоспроможності на реальному ринку товарів і послуг. Запропонований науково-методичний підхід щодо комплексного аналізу діяльності промислового підприємства дозволяє забезпечити створення обґрунтованої аналітичної бази для визначення доцільності інвестування при впровадженні інноваційних заходів.

5. У сучасних умовах нестабільного зовнішнього середовища прогнозування є однією з найбільш важливих функцій у діяльності промислових підприємств, особливо в контексті залучення інновацій. Запроваджений механізм дозволяє удосконалити науково-методичний підхід та побудувати багатофакторну прогнозну модель ефективності діяльності промислового підприємства, використовуючи показники, що характеризують продуктивність праці, обіговість активів, фондівіддачу, матеріалівіддачу, розмір витрат на персонал.

6. Господарська діяльність промислових підприємств у реальному ринковому середовищі завжди пов'язана з певною невизначеністю. Для прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо інноваційної стратегії розвитку з урахуванням ризиків діяльності промислового підприємства необхідно оцінити рівень власної інвестиційної привабливості. Запропонований науково-методичний підхід дозволяє оцінити ризикованість діяльності

промислового підприємства в оточенні підприємств-конкурентів і можливості впровадження ефективної інноваційної стратегії.

7. Ґрунтовний аналіз впливу ключових чинників на промислове виробництво дає можливість оцінити наявний рівень розвитку, виявити сильні й слабкі місця, можливості та загрози для діяльності промислового підприємства і сприяє визначенню подальшої інноваційної стратегії розвитку. Розроблена методика інноваційного аналізу ефективності промислового підприємства дозволяє визначити комплексний інтегральний показник з урахуванням п'ятьох факторів: людські ресурси, рівень їх кваліфікації, капітал, основні засоби та предмети праці, урахування яких є обов'язковою складовою ефективною інноваційної стратегії розвитку.

8. Розроблено динаміко-стратегічну карту інноваційного розвитку промислового підприємства, яка забезпечує визначення і реалізацію напрямів інноваційного розвитку підприємства та базується на взаємозв'язку між ресурсними, технологічними та логістичними бізнес-процесами як основи для підвищення ефективності господарських процесів, конкурентоспроможності продукції та промислового підприємства в цілому.

9. У сучасних умовах необхідності інтенсивного розвитку і впровадження інноваційних технологій постійно зростають вимоги до якості людських ресурсів промислового підприємства. Розроблена модель оцінювання працівників промислових підприємств дозволяє при впровадженні інноваційної стратегії розвитку забезпечити комплексне урахування зміни рівнів особистої професійної компетентності протягом певного періоду та у порівнянні з аналогічними показниками працівників досліджуваного підрозділу, з результатами загальної командної роботи.

10. Надані пропозиції щодо визначення граничного навантаження персоналу дозволяють мінімізувати ймовірність професійного «вигорання», виявити додаткові резерви для саморозвитку, максимізувати продуктивність праці та скоординувати діяльність підвідомчих працівників із загальною стратегією інноваційного розвитку промислового підприємства.

11. Ключовим елементом інноваційного розвитку промислових підприємств є налагодження взаємодії із зовнішнім середовищем для отримання відповідної підтримки. Виявлено, що у разі використання податкових пільг при утриманні податку на доходи фізичних осіб та закупівлі й впровадженні у виробництво інноваційного спеціалізованого обладнання промислові підприємства зможуть не лише знизити питому вагу витрат на оплату праці, а й зацікавити іноземного інвестора у плідній співпраці з метою збільшення обсягів виробництва, впровадження інноваційних технологій, виробництва нових видів продукції, конкурентоспроможної на внутрішньому та міжнародному ринках збуту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Абрамова И. Особенности национальной конкуренции *Управление компанией*. 2005. № 4 (47). С. 21–24.
2. Актуальні питання інноваційного розвитку держави, регіонів, підприємств / за ред. В. І. Захарченко. Луганськ: Ноулідж, 2014. 182 с.
3. Акулич М. Анализ конкурентоспособности продукции в аспекте взаимоотношений с потребителями. *Маркетинг*. 2003. № 6 (73). С. 33–43.
4. Аналітичний звіт експертів Євросоюзу «Регіональний розвиток та державна регіональна політика України: стан і перспективи змін у контексті глобальних викликів та європейських стандартів політики». URL: <http://surdp.eu/Project-papers> (дата звернення: 20.10.2020).
5. Андрушків І. П., Вовчак О. Д., Руцишин Н. М. Інвестування регіональної економіки та його ефективність в Україні : монографія. Л.: ЛКА, 2010. 192 с.
6. Ансофф И. Новая корпоративная стратегия. СПб, 1999. 416 с.
7. Антонюк Л. Л., Поручник А. М., Савчук В. С. Інновації: Теорія, механізм розробки та комерціалізації : монографія. К. : КНЕУ, 2003. 394 с.
8. Басюк Д. І., Барна М. Ю. Наукові основи стратегічного розвитку туристично-готельної галузі. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету*. 2018. № 54. С. 15–22.
9. Біловодська О. А. Маркетингова політика розподілу та збуту: дослідження сутності, ролі та значення. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2017. Вип. № 2. С. 85–97.
10. Білозор Л. В. Методологічні підходи щодо формування інноваційної продукції. *Економіка АПК*. 2012. № 9. С. 88–93.
11. Бланк И. А. Основы инвестиционного менеджмента: в 2 т. К.: Эльга: SMART BOOK, 2013. Т. 1. 672 с.

12. Борщ В. И. Анализ эффективности деятельности управленческого персонала. *Актуальные проблемы экономики и менеджмента: теория, инновации и современная практика* / под ред. Э. А. Кузнецова. Херсон: Гринь Д.С. 2014. Т. 3. С. 490–525.
13. Буркинський Б. В., Лазарева Е. В., Агеева І. Н. Конкурентоспособность продукции и предприятия: монография. Одесса: ИПРЭЭИ НАН Украины, 2002. 132 с.
14. Буркинський Б. В., Коваленко М. А. Методологічні аспекти розробки і оцінки стратегій розвитку промислового комплексу регіону (методологічні аспекти): монографія. Херсон: Олді-плюс, 2008. 408 с.
15. Бурцева Т. А., Сизов В. С., Цень О. А. Управление маркетингом: Учебное пособие. М., 2005. 271 с.
16. Венский В. Л. Инновации: сущность, содержание и классификация. *Еканоміка. Веснік БДУ*. 2008. Сер. 3. № 2. С. 67–71.
17. Вергал К. Ю. Теоретико-методологічні основи розробки стратегії інноваційного розвитку підприємства. *Управління розвитком*. 2008. № 19. С. 27–28.
18. Вертакова Ю. В., Симоненко Е. С. Управление инновациями: теория и практика: Учеб. пособие для вузов. М. : Эксмо, 2009. 432 с.
19. Визначення професійних компетентностей фахівців як складової формування оптимальної стратегії розвитку трудових ресурсів / С. М. Макаренко та ін. *Економічний простір: Збірник наукових праць*. Дніпро: ПДАБА, 2017. № 127. С. 150–161.
20. Вовканич С., Копистянська Х. Соціо-гуманістична візія стратегії сталого розвитку: регіональний, національний і глобальний аспекти. *Регіональна економіка*. 2003. № 2. С. 7–21.
21. Воронов А. Конкуренция в XXI веке. *Маркетинг*. 2001. № 5(60). С. 16–24.
22. Воронов А. Моделирование конкурентоспособности продукции предприятия. *Маркетинг*. 2003. №4 (71). С. 86–94.

23. Гайдуцький А. П. Оцінка інвестиційної привабливості економіки. *Економіка і прогнозування*. 2004. № 4. С. 119–129.
24. Гаміє А. М. Методичне забезпечення вибору стратегії організаційного розвитку підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Випуск 8. С. 344–347.
25. Гарафонова О. І., Антоненко Е. В. Інновації як інструмент розвитку антикризового управління організацією. *Бізнес Інформ*. Харків : ВД «ІНЖЕК». 2019. №9. С. 110–116.
26. Гарафонова О. І., Токовенко А. М. Інноваційна стратегія підприємства: особливі підходи до формування в сучасних умовах розвитку ресторанної сфери в Україні. *Бізнес Інформ*. Харків : ВД «ІНЖЕК». 2018. №11. С. 327–332.
27. Гарафонова О. І., Федоренко А. Є., Маргасова О. Д. Імплементация інноваційних технологій розвитку агробізнесу в умовах інформаційної безпеки. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія «Економічні науки»*. 2019. № 5. С. 61–64.
28. Гессен Д., Еріксен Т. Біг на місці: парадокси конкуренції. К., 2014. 208 с.
29. Гоголь Г. П., Колодийчук А. В., Яремко А. Ю. Сутність збутової діяльності машинобудівних підприємств. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2010. Вип. 20.7. С. 148–153. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/sutnist-zbutovoyi-diyalnosti-mashinobudivnih-pidpriemstv/viewer> (дата звернення: 20.10.2020).
30. Голдрат Э. М., Кокс Дж. Цель. Процесс непрерывного совершенствования. Минск: Попурри, 2009. 496 с.
31. Головне управління статистики у Херсонській області. URL: <http://www.ks.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 20.10.2020).
32. Гончар О. І. Економічні інструменти оптимізації антикризового управління підприємством. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету*. Львів: Вид-во Львівського торговельно-економічного університету. Серія: Економічні науки. 2017. Вип. 53. С. 86 – 89.

33. Гончар О. І. Репутаційний менеджмент підприємств в часи економічної кризи. *Вісник Херсонського національного технологічного університету*. 2019. № 3 (70). С. 167–172.

34. Гончар О. І. Управління витратами операційної діяльності підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2017. № 4. С. 154–157.

35. Гончар О. І. Формування комплексу елементів інноваційного забезпечення механізму управління потенціалом підприємства. *Актуальні питання комплексного оцінювання інноваційної діяльності промислових підприємств* : монографія. Хмельницький : ХНУ. 2017. С. 218–272.

36. Гончар О. І., Хачатрян В. В. Інноваційність – сучасна умова розвитку підприємницького потенціалу. *Підприємництво і торгівля* : зб. наук. пр. Львів: вид-во Львівського торговельно-економічного університету. 2018. Вип. 23. С. 77–81.

37. Гончар О. І., Троціковські Тадеуш. Кластерні ініціативи і інноваційні проекти в економіці України і Польщі. *Теорія і практика кластеризації економіки*: колект. монограф. / за ред. М. П. Войнаренка, В. І. Дубницького. Кам.-Подільський : Аксіома. 2019. С. 258–282.

38. Гончар О. І., Хачатрян В. В. Мотивація як фактор економічного росту підприємства та інструмент розвитку його підприємницького потенціалу. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2019. № 5. С. 85–89.

39. Гордієнко В. П. Інвестиційна безпека як фактор розвитку інвестиційного потенціалу регіону. *Інвестиції: практика та досвід*. 2012. № 15. С. 7–9.

40. Гресь Є. Ю., Язвінська Н. В. Особливості формування корпоративної культури на підприємстві. *Актуальні проблеми економіки та управління* : збірник наукових праць молодих вчених. 2014. Вип. 8. С. 115–123.

41. Гринев В. Ф. Инновационный менеджмент: Учеб. пособие. 2-е изд., стереотип. К.: МАУП, 2001. 185 с.

42. Гринчуцький В. І., Карапетян Е. Т., Погріщук Б. В. Економіка підприємства: Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2010. 304 с.
43. Гриньов А. В. Стратегія інноваційного розвитку підприємства: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня док. екон. наук. Донецьк, 2004. 37 с.
44. Грицаєнко Г. І., Грицаєнко І. М. Інвестиції в технічне забезпечення аграрного виробництва. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 12. С. 53–58.
45. Грищенко О. Ф. Інноваційне рішення – ключовий фактор забезпечення сталого розвитку сучасного підприємства. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2011. № 1. С. 120–127.
46. Грищенко О. Ф. Обґрунтування вибору маркетингових інноваційних рішень на основі діагностики проблемних зон господарювання. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2015. № 2. С. 21–35.
47. Грімів О. О. Основні характеристики фрілансу як нестандартної форми зайнятості. *Економічний часопис – XXI*. 2016. № 157. С. 79–81. URL: <http://dx.doi.org/10.21003/ea.v157-0024> (дата звернення: 20.10.2020).
48. Грэм Б. Разумный инвестор: Полное руководство по стоимостному инвестированию. М.: Альпина Паблишер, 2014. 568 с.
49. Гуткевич С. О. Інвестування: теорія і практика : навч. посіб. Полтава: АСМІ, 2011. 260 с.
50. Дацій О. І. Розвиток інноваційної діяльності в агропромисловому виробництві України. К.: ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2004. 428 с.
51. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 20.10.2020).
52. Доманов В. Н., Напольский Б. М. Повышение конкурентоспособности международных автомобильных перевозчиков на основе сертификации систем качества на соответствие стандартам ISO 9000. М.: АСМАП, 2000. 48 с.

53. Донец О. В., Майданевич П. Н. Методологические подходы к оценке эффективности инновационной деятельности. *Вестник Омского государственного аграрного университета*. 2015. № 4(20). С.102–108.
54. Дудар Т. Г., Мельниченко В. В. Інноваційний менеджмент: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2009. 256 с.
55. Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку / за ред. В. М. Гейця. К. : Ін - т екон. прогнозув.: Фенікс, 2003. 1008 с.
56. Євтушевська О. Тайм-менеджмент як вияв світогляду сучасної людини. *Вісник Київського національного університету ім. Т.Шевченка*. 2017. № 3 (192). С. 15–18.
57. Єгоричева С. Б. Банківські інновації: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2010. 208 с.
58. Єліневський В. Ю. Механізми управління функціонуванням і розвитком територіальних соціально-економічних систем. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2014. № 2. С. 1259–1262.
59. Єліневський В. Ю. Теоретичні засади розвитку соціально-економічного потенціалу регіону. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Сер. «Економіка і менеджмент»*. 2016. № 1 (67). С. 140–145.
60. Завлин П. Н. Основы инновационного менеджмента: Теория и практика: Учебное пособие для вузов. М.: Экономика, 2000. 475 с.
61. Захарченко В. И. Оценка и анализ конкурентоспособности предприятий. *Машиностроитель*. 1999. №11. С. 13–17.
62. Захарченко Н. В. Методологія управління розвитком високотехнологічних промислових підприємств: дис. ... док. юрид наук: 08.00.04. Одеса, 2019. 530 с.
63. Захарченко Н. В. Обґрунтування стратегічних інноваційно-інвестиційних рішень в управлінні високотехнологічним виробництвом: моногр. О.: Бахва, 2017. 488 с.
64. Звітність підприємств: навч.-метод. посібн. для студентів вищих навч. закл. / С. В. Філіппова та ін. Одеса: Прес-кур'єр, 2015. 192 с.

65. Згуровский М. З., Панкратова Н. Д. Системная стратегия технологического предвидения в инновационной деятельности. *Системні дослідження та інформаційні технології*. 2003. № 3. С. 7–24.
66. Идрисов А. В., Картышев С. В., Постников А. В. Стратегическое планирование и анализ эффективности инвестиций. М.: ИИД "Филинь", 1996. 272 с.
67. Иванов Ю. В. Конкуренція як чинник розвитку ринку товарів та послуг. *Регіональні перспективи*. 2003. №9. 10(34–35). С. 98–99.
68. Ілляшенко С. Ю. Маркетинг інновацій і інновації в маркетингу: монографія. Суми: ВТД «Університетська книга», 2008. 615 с.
69. Ілляшенко С.М. Управління інноваційним розвитком: проблеми, концепції, методи: навчальний посібник: Навчальне видання. Суми: Університетська книга, 2003. 278 с.
70. Інвестиційний менеджмент / Гриньова В. М. та ін. Харків : Інжек, 2011. 544 с.
71. Інвестиційно-інноваційні чинники формування розвитку й управління конкурентоспроможним потенціалом підприємства: монографія / Д. В. Солоха та ін. Донецьк: СПД Дмитренко Л. Р., 2010. 400 с.
72. Інноваційна стратегія українських реформ / А. Гальчинський та ін. К.: Академія. 2002. 548 с.
73. Інноваційна стратегія українських реформ / А. Гальчинський та ін. К. : Знання, 2012. 336 с.
74. Інноваційний менеджмент: підруч. / П. П. Микитюк та ін. Тернопіль, 2019. 518 с.
75. Інноваційний розвиток підприємства : навчальний посібник / за ред. П. П. Микитюка. Тернопіль: ПП «Принтер Інформ», 2015. 224 с.
76. Камілова С. Р., Яцун Ю. Ю. Управління збутовою діяльністю. *Проблеми підвищення ефективності інфраструктури : зб. наук. праць*. 2011. Вип. 31. С. 15–23.

77. Каплан Р., Нортон Д. Стратегические карты. Трансформация нематериальных активов в материальные результаты. Пер. с англ. М.: ЗАО Олимп-Бизнес, 2005. 512 с.

78. Карпіщенко О. О. Організаційно-економічні засади забезпечення інноваційного процесу на промисловому підприємстві : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. економ. наук : 08.00.04. Суми, 2010. 23 с.

79. Квасницька Р. С., Ардашкіна Н. С. Особливості інноваційної діяльності підприємств у сучасних умовах. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2009. № 6. С. 249.

80. Кизим М. О. Механізми організації, стійкого функціонування і розвитку великомасштабних економіко-виробничих систем : дис... д-ра екон. наук: 08.06.02. Харківський національний ун-т ім. В.Н.Каразіна. Х., 2001. 373 с.

81. Кириленко В. І. Інвестиційна складова економічної безпеки: монографія. К.: КНЕУ, 2005. 232 с.

82. Клименко С. М. Управління конкурентоспроможністю підприємства : навчальний посібник URL: <http://posibniki.com.ua/catalog-upravlinnya-konkurentospromozhnistyuu-pidpriemstva---klimenko-sm> (дата звернення: 20.10.2020).

83. Коваленко О. М., Станіславик О. В. Інноваційна культура як фактор розвитку інноваційної діяльності та забезпечення конкурентоспроможності промислового підприємства. *Інноваційна економіка: теоретичні та практичні аспекти: Міжуніверситетська колективна монографія*. Вип. 2 / за ред. К. В. Ковтуненко, д.е.н., Є. І. Масленнікова. Херсон: Грінь Д.С., 2017. С. 424–442.

84. Коваленко М. А., Нагорна І. І., Сіленков Б. В. Управління економічною безпекою регіону: сутність та механізм реалізації: монографія. К.: Олді-плюс, 2006. 444 с.

85. Коваленко О. М., Станіславик О. В. Актуальні шляхи та фактори підвищення конкурентоспроможності вітчизняного підприємства. *Економічний форум*. 2017. № 2. С. 223–231.

86. Коваленко О. М., Манічева А. В. Узгодження процесів виробництва і підвищення його конкурентоспроможності. *Теорії конкуренції та практики визначення конкурентоспроможності в умовах безпеки орієнтованого розвитку: колективна монографія* / за ред. М. М. Меркулова. Ізмаїл, Одеса: Фенікс, 2020. С. 166–171.

87. Коваленко О. М., Станіславик О. В., Моргунова Т. І. Особливості інноваційної маркетингової діяльності сучасного виробничого підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2019. № 9. С. 31–35.

88. Коваленко О. М., Станіславик О. В., Моргунова Т. І. Особливості управління інноваційним процесом на підприємстві. *Економіка. Фінанси. Право*. 2018, № 8. С. 4–8.

89. Коваленко О. М., Станіславик О. В., Танащук К. О. Сучасні аспекти нормування праці управлінського персоналу на промислових підприємствах та в наукових організаціях. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки*. 2018. Вип. 1. С. 83–97.

90. Коваленко О., Манічева А. Побудова процедурно-інформаційної моделі поведінки промислового підприємства на ринку. *Освіта, економіка, управління: сучасний стан та інновації*. Ізмаїл : РВВ ІДГУ, 2019. Вип. 3. С. 60–66.

91. Коваль Л. П. Інвестиційна безпека як складова фінансової безпеки регіону. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2014. № 2 (10). С. 112–118.

92. Кодекс законів про працю України. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/322-08/print1443182145043076> (дата звернення: 20.10.2020).

93. Конкурентоспроможність: проблеми науки та практики [Текст] : монографія / за ред. В. С. Пономаренка та ін.; Наук.-дослід. центр індустр. проблем розвитку, НАН України, Харк. нац. екон. ун-т. Х. 2009. 262 с.

94. Коренева Н. А. Методичні підходи до побудови комплексної інтегральної оцінки інвестиційної привабливості на регіональному рівні. *Актуальні проблеми економіки*. 2007. № 2 (68). С. 106–111.

95. Корпоративна культура: навчальний посібник / Г.М. Захарчин та ін. ; за ред. Г.М. Захарчин. Львів, 2011. 317 с.

96. Костерін Д. Д., Олійник Н. М., Макаренко С. М. Особливості інноваційного розвитку підприємств легкої промисловості України. *Молодь – науці і виробництву – 2018: Інноваційні технології легкої промисловості: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених*. Херсон: ХНТУ, 2018. С. 83–85.

97. Костин И. М., Фасхиев Х. А. Измерение конкурентоспособности предприятий. Тезисы докладов Международной научно-практической конференции «Менеджмент организации XXI века». Наб. Челны: КамПИ, 2001. С. 115–117.

98. Костюк А. К., Бояринова К. О. Інноваційний розвиток підприємств: економічні умови, проблеми та перспективи. *Актуальні проблеми економіки та управління : збірник наукових праць молодих вчених*. 2011. Вип. 5. С. 30–33.

99. Кот О. В., Павлюк О. О. Визначення сутності поняття розвиток підприємства. *Бізнес Інформ*. 2013. № 8. С. 256–261.

100. Кравченко С. И., Кладченко И. С. Исследование сущности инновационного потенциала. *Научные труды Донецкого национального технического университета. Сер.: экономическая*. Донецк: ДонНТУ, 2003. Вып. 68. С. 88.

101. Красовский В. Экономический потенциал : резервы и от дача. *Вопросы экономики*. 1981. №2. С.34–44.

102. Кривов'язюк І. В., Цимбалюк І. О. Механізм регулювання конкурентних відносин на регіональних сировинних ринках : монографія. Луцьк : РВВ ЛНТУ, 2009. 215 с.

103. Крисько Ж. Л. Управління економічною стійкістю підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. Електронне наукове фахове видання. Миколаїв, 2016. Випуск № 10. С. 399–403. URL: <http://global-national.in.ua/archive/10-2016/82.pdf> (дата звернення: 20.10.2020).

104. Кротков А. М., Еленева Ю. А. Развитие концепции управления предприятием. *Маркетинг в России и за рубежом*. 2001. № 6 (26). С. 59–68.

105. Крупка М. І., Ільїна К. О. Організаційно-правове забезпечення фінансування інноваційного розвитку економіки України. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2008. № 628. С. 165–172. URL: http://vlp.com.ua/files/25_25.pdf (дата звернення: 20.10.2020).

106. Кузнецов Э. А., Коваленко С. Н. Управление конкурентоспособностью предприятия: системный подход: моногр. Одесса: Наука и техника, 2013. С. 89–103.

107. Кузнецов Е. А. Методологічні проблеми розвитку процесу професіоналізації менеджменту в Україні. *Соціально-економічний розвиток регіонів в контексті міжнародної інтеграції*. Херсон, 2015. Том 1. № 17(6). С. 35–41.

108. Кузнецов Е. А. Методологія професіоналізації управлінської діяльності в Україні: моногр. Херсон: ОЛДІ ПЛЮС, 2017. 382 с.

109. Кузнецов Е. А. Проблемы организационно-экономической динамики менеджмента. *Вісник Одеського інституту внутрішніх справ*. Одеса, 1997. № 2. С. 113–120.

110. Кулик А. О. Управління інноваційною конкурентоспроможністю підприємств. *Розвиток методів управління та господарювання на транспорті*. 2011. № 37. С. 201–210.

111. Кульпінська Л. Конкурентоспроможність національної економіки в контексті інтеграційних процесів. *Вісник КНТЕУ*. 2004. №5. С. 87–99.

112. Кураков Л. П., Краснов А. Г., Назаров А. В. Экономика : инновационные подходы. М.: Гелиос, 1998. URL: <http://www.bibliotekar.ru/ekonomika-9/1.htm> (дата звернення: 20.10.2020).

113. Кутин А. А., Ползунова Н. Н. Модель взаимосвязи конкурентоспособности станкостроительной продукции и методов управления предприятием. *Вестник машиностроения*. 1999. №2. С. 41–44.

114. Кушнір С. О., Конєв В. В. Аналіз прямих іноземних інвестицій до аграрного сектору Запорізького регіону. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2016. № 6. С. 225–230.

115. Лапко О. Інноваційна діяльність в системі державного регулювання : монографія. К. : Інститут економ. прогнозування НАН України, 1999. 253 с.

116. Латкіна С. А., Олійник Н. М., Стегалюк Є. С. Управління інноваційним розвитком промислових підприємств. *Сучасний стан легкої і текстильної промисловості: інновації, ефективність, екологічність*: Тези доповідей III Міжнародної науково-практичної конференції. Херсон: Видавництво ХНТУ, 2017. С. 15–17.

117. Лендел М. А., Миголинець М. І. Оцінка інвестиційної привабливості підприємств Карпатського регіону. *Інвестиції: практика та досвід*. 2010. № 9. С. 14–18.

118. Лепейко Т. І. Організаційно-економічні засади реінжинірингу бізнес-процесів сучасного підприємства. *Український журнал прикладної економіки*. 2019. Т. 4, № 1. С. 143–150.

119. Лепейко Т. І., Кривобок К. В. Удосконалення інструментів адаптації підприємств до впливу конкурентного середовища. *Бізнес Інформ*. 2016. № 12. С. 176–181.

120. Лепейко Т. У., Коюда В. О., Лукашов С. В. Інноваційний менеджмент: навчальний посібник. Х. : ВД «ІНЖЕК», 2005. 440 с.

121. Лепетюха Н. В., Рудська І. О. Інтегральна оцінка ефективності функціонування підприємства. *Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. Економіка та управління підприємствами*. 2016. Випуск 14. С. 424–429.

122. Линда А. С. Формування інвестиційного клімату аграрних підприємств : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : 08.00.04. Херсон, 2010. 19 с.

123. Лисин Б., Фридлянов В. Инновационный потенциал как фактор развития. *Инновации*. 2002. № 7. С. 25–26.

124. Лисюк В. М., Олейник Н. Н., Макаренко С. Н. Международный опыт регулирования предпринимательской деятельностью в агропромышленном комплексе. Потенциал предпринимательства в Польше и Украине: механизмы регулирования / под ред. Б. В. Буркинського, В. Вежбеньца. Ярослав-Одесса, 2014. С.105–124.

125. Ліпич Л. Г., Радіщук Т. П. Формування стратегії інноваційного розвитку підприємства на засадах прогнозування кон'юнктури ринку автомобілебудування. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2013. 224 с.

126. Логістика: навч. посіб. / Г. М. Запша та ін. Одес. держ. аграр. ун-т; за ред. Г. М. Запша та ін. Одеса: Астропринт, 2020. 314 с.

127. Люльчак З. С., Данильців О. І. Логістичні центри в Україні – наявний стан та проблеми створення. 2014. № 2. С. 603–608. URL: <http://global-national.in.ua/archive/2-2014/122.pdf> (дата звернення: 20.10.2020).

128. Майорова Т. В. Інструменти бюджетної політики в активізації інвестиційної діяльності в Україні. *Фінанси, облік і аудит*. 2013. Вип. 1. С. 102–112.

129. Майсюра О. М. Про ефективність використання особистого часу (до питання тайм-менеджменту). *Актуальні проблеми економіки*. 2010. № 2 (104). С. 196–200.

130. Макаренко С. М. Визначення оптимальної стратегії розвитку підприємства в сучасних умовах ресурсного обмеження. *Стратегія підприємства: адаптація організацій до впливу світових суспільно-економічних процесів*. Збірник матеріалів Міжнародної науково–практичної конференції. 17–18 березня 2011 р. К.: КНЕУ. С. 118–120.

131. Макаренко С. М. Дослідження особливостей розвитку промислових підприємств. *«Інтелект XXI»*. 2020. № 4. С. 37–41.

132. Макаренко С. М. Моделювання процесів оцінювання ризиків господарської діяльності промислових підприємств. *Вісник Хмельницького*

національного університету: *Економічні науки*. Хмельницький. 2019. № 4. Том 2. С. 338–342.

133. Макаренко С. М. Олійник Н. М. Визначення оптимальної стратегії розвитку регіону шляхом забезпечення постійного моделювання соціально-економічних процесів. Проблеми формування нової економіки XXI століття: III Міжнародна науково-практична конференція. Дніпропетровськ. 23–24 грудня 2010 р. Том 3. С. 51–54.

134. Макаренко С. М. Особливості аналітичної оцінки вибору стратегії розвитку промислового підприємства. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Випуск 58. С. 28–32.

135. Макаренко С. М. Особливості інноваційного розвитку промислових підприємств в умовах діджиталізації. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2020. Випуск 3. С. 86–94.

136. Макаренко С. М. Теоретико-методологічні та прикладні засади формування інноваційної стратегії розвитку промислового підприємства. Херсон: ФОП Вишемирський В.С., 2020. 234 с.

137. Макаренко С. М. Теоретичні аспекти управління інвестиційно-інноваційною діяльністю аграрних підприємств *Економічний простір*. Дніпро: ПДАБА, 2018. № 138. С. 118–127. URL: <http://www.prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/download/325/314> (дата звернення: 20.10.2020).

138. Макаренко С. М. Узгодження стратегій розвитку туристичних та промислових підприємств як основи сталого розвитку регіону. *Вісник Хмельницького національного університету: Економічні науки*. Хмельницький. 2019. № 6. Том 2. С. 115–119.

139. Макаренко С. М. Формування логістичної стратегії промислового підприємства. *Вісник Одеського національного університету. Економіка*. 2020. Том 25. Випуск 5 (84). С. 72–76.

140. Макаренко С. М., Грузнов І. І., Олійник Н. М. Вдосконалення системи управління життєдіяльністю особистості як головний ресурс

підвищення конкурентоспроможності економіки держави. *Таврійський науковий вісник*. 2011. Вип. 74. С. 190–196.

141. Макаренко С. М., Звонарьова О. І. Олійник Н. М. Удосконалення методів оцінювання соціально-економічного розвитку регіонів. *Електронне наукове фахове видання "Східна Європа: економіка, бізнес та управління"*. 2019. Випуску № 6 (23). С. 158–163. URL: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/23_2019/23_2019.pdf.

142. Макаренко С. М., Капліна Є. О., Олійник Н. М. Удосконалення податкової політики як основи гармонізації взаємовідносин між державою та суб'єктами господарювання. *Економічні інновації*. 2017. Випуск 64. С. 203–208.

143. Макаренко С. М., Олійник Н. М. Бізнес-планування. Навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 073 «Менеджмент» рівня вищої освіти «бакалавр». Херсон: ТОВ «ВКФ «СТАР» ЛТД», 2017. 224 с.

144. Макаренко С. М., Олійник Н. М. Індивідуалізація процесів підготовки та розвитку особистості як основа зростання конкурентоспроможності майбутніх фахівців. *Інноваційний університет і лідерство: проект і мікропроекти. III*. Варшава. 2019. С. 59–72.

145. Макаренко С. М., Олійник Н. М. Лущик К. І. Визначення оптимального виробничого навантаження як основи підвищення продуктивності праці працівників підприємства. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Економіка і менеджмент»*. 2017. № 26/2. С. 51–54. URL: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2017/26-2-2017/12.pdf> (дата звернення: 20.10.2020).

146. Макаренко С. М., Олійник Н. М. Удосконалення оцінювання рівня конкурентоспроможності продукції підприємства. *Сталий розвиток 2030: економічна, соціальна, екологічна та політична складові: матеріали Міжнародної міждисциплінарної конференції. 02–06 квітня 2017 року. Тбілісі (Грузія) – Львів (Україна)*. С. 79–82.

147. Макаренко С. М., Олійник Н. М., Данько В. В. Оцінювання ефективності управління підприємством: на прикладі закладів охорони

здоров'я. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Випуск 48. Частина 2. С. 77–81. URL: http://bses.in.ua/journals/2019/48_2_2019.pdf (дата звернення: 20.10.2020).

148. Макаренко С. М., Олійник Н. М., Корчевська Л. О. Оцінка інвестиційної складової економічної безпеки Херсонського регіону з метою залучення міжнародних проектів. *Вісник Хмельницького національного університету: Економічні науки*. Хмельницький. 2017. № 1 (244). С. 130–134.

149. Макаренко С. М., Олійник Н. М., Кравченко О. В. Особливості формування програми розвитку підприємства. *Проблеми і тенденції розвитку сучасної економіки в умовах інтеграційних процесів: теоретичні та практичні аспекти*: V Міжнародна науково-практична конференція. 15–16 жовтня 2020 р. Херсон: ХДУ. С. 56–59.

150. Макаренко С. М., Олійник Н. М., Крук К. О. Формування стратегії підвищення конкурентоспроможності підприємства в умовах кризи. *Тенденції розвитку економіки у 2018 році: аналітичний та теоретико-методологічний аспекти*: Міжнародна науково-практична конференція. 01 грудня 2018 р. Одеса: ОНУ імені І.І. Мечникова. С. 114–116.

151. Макаренко С. М., Олійник Н. М., Нічипорук А. О. Аналітичне оцінювання ефективності діяльності підприємств легкої промисловості України. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2018. Вип. 2 (64). С. 76–81.

152. Макаренко С. М., Олійник Н. М., Носаль В. В. Оцінка привабливості інвестиційного клімату в Херсонській області для реалізації міжнародних проектів. *Теоретичні та практичні питання узгодження інтересів розвитку територіальної системи*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції. 31 жовтня 2020 р. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна. С. 286–288.

153. Макаренко С. М., Олійник Н. М., Рибачок С. А. Інноваційна складова сталого соціально-економічного розвитку підприємства. *Інституціональна трансформація розвитку економіки України*: колективна монографія. Запоріжжя, 2019. С. 225–237.

154. Макаренко С. М., Олійник Н. М., Рибачок С.А. Удосконалення державної інвестиційної політики як основи впровадження інноваційних технологій на вітчизняних підприємствах. *Економічні інновації*. 2019. № 3 (72). С. 62–70.

155. Макаренко С. М., Плешівцева А. П., Олійник Н. М. Управління інноваційно-інвестиційною складовою розвитку підприємств легкої промисловості. *Актуальні питання економічного розвитку в сучасних умовах: матеріали V Усеукраїнської науково-практичної конференції*. 26–27 березня 2020 р. Херсон. С. 120–122.

156. Макаренко С. М., Рибачок С. А. Формування оптимального податкового навантаження як основи виплати гідної заробітної плати працівникам підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2017. № 14/2. С. 99–102.

157. Макаренко С. М., Соловйова Н. І., Олійник Н. М. Методологічна коректність прогнозного оцінювання параметрів соціально-економічного розвитку регіонів. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. № 11 (185). С. 268–277.

158. Макаренко С. М., Стоянова І. Р., Коптяєва В. В. Оцінка інвестиційної привабливості промислових підприємств Херсонської області. *Інфраструктура ринку*. 2018. Випуск 26. С. 194–200. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/26_2018_ukr/32.pdf (дата звернення: 20.10.2020).

159. Макаренко С. М., Терентьєва В. М., Копієвська І. І. Амністія незадекларованого капіталу як додаткове джерело фінансування розвитку стратегічних вітчизняних підприємств. *Стратегія підприємства: підприємницький контекст*: Міжнародна науково-практична конференція. 16–17 листопада 2017 року. м. Київ. С. 91–92.

160. Макаренко С. М., Тюхтенко Н. А., Данько В. В. Налагодження ефективної взаємодії між підприємствами та державними установами в умовах пандемії COVID–19. *Вісник Одеського національного університету. Економіка*. 2020. Том 25. Випуск 3 (82). С. 61–66.

161. Макаренко С. М., Тюхтенко Н. А., Олексенко Я. А. Оцінювання соціально-економічної ефективності формування корпоративної культури: на прикладі України. *The scientific heritage*. 2020. № 45, Vol. 4. P. 38–43.

162. Макаренко С. М., Тюхтенко Н. А., Олексенко Я. А. Формування корпоративної культури як основи підвищення конкурентоспроможності підприємства. *Економічний вісник університету*. 2020. Випуск №. 44. С. 98–106.

163. Макаренко С. М., Шарапа І. В., Олійник Н. М. Підвищення ефективності використання інтелектуального потенціалу як головного критерію розвитку сільських територій. *Економічний простір*. Дніпропетровськ: ПДАБА, 2011. № 47. С. 146–152.

164. Макаренко С. М., Шашкова Н. І., Соловйов А. І. Моделювання показників ефективності управління організаційною культурою підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. № 2 (188). 2017. С. 107–112.

165. Макаренко С. Н., Олейник Н. Н., Каплина Е. О. Повышение производительности труда работников предприятия путем оптимизации производственной нагрузки и перманентного самосовершенствования. *Украина – България – Европейски Съюз: съвременно състояние и перспективи*. Сборник с доклади от VI Международна научна конференция. 17 септември 2018 г. Варна (България). С. 79–84.

166. Макаренко С., Олейник Н., Радченко И. Проблематика и пути повышения конкурентоспособности украинских молокоперерабатывающих предприятий. *Forsight-management: best world practice of development and integration of education, science and business: Materials I International Scientific and Practical Conference*. 24–30th October 2017. Kyiv–Tbilisi. С. 103–106.

167. Макаренко С., Олійник Н., Житченко І. Діагностика банкрутства як засіб антикризового управління підприємством в умовах неоіндустріального суспільства. *Інноваційний розвиток та безпека підприємств в умовах неоіндустріального суспільства*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. 27 жовтня 2020 р. Луцьк: ВНУ ім. Лесі Українки. С. 549–552.

168. Макаренко С., Олійник Н., Шуригіна Л. Інноваційна складова екологічного менеджменту як фактор підвищення конкурентоспроможності промислових підприємств в Україні. *Сучасні технології менеджменту: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених*. 04 листопада 2019 р. Луцьк: Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки. С. 200–201.

169. Максименко І. А. Розвиток інноваційності економічної діяльності в умовах становлення економіки знань URL: www.rusnauka.com/PNR-2006/Economics/14_maksimenkoia.doc.html (дата звернення: 20.10.2020).

170. Малай А. О. Шляхи поліпшення інвестиційного клімату України. *Економіка та держава*. 2011. № 9. С. 102–105.

171. Марцин В. С. Економічне регулювання інноваційної діяльності. *Фінанси України*. 2005. № 5. С. 44–53.

172. Масленніков Є. І. Методологічні та практичні засади дослідження системи управління фінансовою стійкістю промислового підприємства. *Одеса: Прес-кур'єр*, 2015. 316 с.

173. Масленніков Є.І. Економічна характеристика методів оцінки ліквідності балансу на підприємствах машинобудування та металообробки. *Економіка: реалії часу*. 2012. № 1 (2). С. 59–64. URL: <http://www.economics.opu.ua> (дата звернення: 20.10.2020).

174. Микитюк П. П., Сенів Б. Г. Інноваційна діяльність: навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2009. 392 с.

175. Митний кодекс України: Кодекс Законів України від 13 березня 2012 року № 4495-VI. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17/print> (дата звернення: 20.10.2020).

176. Морозова О. Ф. Тайм-менеджмент в системі соціального управління. URL: www.journals.tsu.ru/uploads/import/847/files/334-035.pdf (дата звернення: 20.10.2020).

177. Назарова Г.В. Шляхи удосконалення професійного розвитку персоналу підприємства. *Вісник соціально-економічних досліджень : збір. наук.*

праць Одеського державного економічного університету. 2008. № 32. С. 288–293.

178. Найпак Д. В. Формування алгоритму управління організаційними змінами в забезпеченні розвитку підприємства на основі процесного підходу. *Теорія та практика державного управління*. 2011. Вип. (33). С. 1–11.

179. Обґрунтування оптимальної моделі прогнозування соціально-економічного розвитку регіону / В. М. Лисюк та ін. *Таврійський науковий вісник: Науковий журнал*. Херсон, 2012. Вип. 82. С. 249–254.

180. Овсянюк-Бердадіна О. Ф. Інноваційний розвиток вітчизняних підприємств: реалії та інструменти забезпечення. *Економічний аналіз*. 2015. Т. 19. № 2. С. 117–121.

181. Овсянюк-Бердадіна О. Ф., Крисько Ж. Л. Соціальне підприємництво як інноваційний інструмент вирішення суспільних проблем: передумови становлення та активізації. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2016. Вип. 6(2). С. 129–132.

182. Однорог М. А. Інструменти формування інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств АПК. *Збалансоване природокористування*. 2016. № 1. С. 51–53.

183. Олійник Н. М. Вдосконалення системи управління розвитком трудових ресурсів як головного критерію підвищення конкурентоспроможності агропромислового комплексу. *Економічні інновації*. 2014. № 57. С. 275–282.

184. Олійник Н. М., Макаренко С. М. Дослідження інноваційної активності та управління інноваційною діяльністю малих підприємств в Україні. *Управління економічними процесами та інноваційний розвиток промислових підприємств в умовах динамічних змін зовнішнього середовища* : колективна монографія / за ред. М. В. Шарко. Херсон: ПП Вишемирський В.С., 2017. С. 69–81.

185. Олійник Н. М., Макаренко С. М. Роль малих підприємств у формуванні інноваційних процесів. *Проблеми нормативно-правового*

забезпечення інноваційної діяльності та шляхи їх вирішення. К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2017. С. 119–123.

186. Олійник Н. М., Макаренко С. М., Казакова Т. С. Інвестування у професійний розвиток персоналу як складова соціально-економічного розвитку регіону. *Структурна модернізація економіки: прогностичні сценарії та перспективи розвитку регіону*: колективна монографія / за ред. М. В. Шарко. Херсон: ПП Вишемирський В.С. 2018. С. 228–240.

187. Олійник Н. М., Мешкова-Кравченко Н. В., Мешков О. Ю. Забезпечення сталого розвитку підприємств молочної галузі. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2015. № 2. Т. 1 (222). С.38–44.

188. Офіційний курс гривні щодо іноземних валют. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua> (дата звернення: 20.10.2020).

189. Оцінювання рівня конкурентоспроможності підприємств як основи для залучення інноваційних технологій: на прикладі України / С. М. Макаренко та ін. *Norwegian Journal of Development of the International Science*. 2020. № 38, Vol. 2. P. 13–16.

190. Павленко І. А. Економіка та організація інноваційної діяльності: навч. посіб. вид. 2-ге, без змін. К.: КНЕУ, 2006. 204 с.

191. Павлов В. І., Корецький Ю. М. Формування стратегії реалізації регіональної інноваційної політики. *Економічний вісник Національного гірничого університету*. 2004. № 1. С. 6–9.

192. Павлова В. А. Стратегія забезпечення конкурентоспроможності підприємств-виробників споживчих товарів: дис. ...доктора економічних наук: 08.06.01. Дніпропетровськ, 2007. 453 с.

193. Паламарчук О. І. Класифікація загроз економічної безпеки підприємств. *Зб. наук. праць Одеського держ. екон. ун-ту*. Вип.. 3.1. Одеса, 1999. С 63–68.

194. Податкова діяльність держави в умовах становлення інформаційної постіндустріальної економіки : монографія / Н. П. Мацелюх та ін. Ірпінь : Університет ДФС України, 2018. 362 с.

195. Податковий кодекс України. *Верховна Рада України* URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/print1443182145043076> (дата звернення: 20.10.2020).

196. Подреза С. М., Кам 'янецька О. В. Особливості та проблеми побудови інноваційної стратегії в системі стратегічного розвитку підприємства. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2006. № 7. С. 48–52.

197. Пономаренко В. С., Кизим М. О., Тищенко О. М. Інновації: проблеми науки та практики : монографія. Харків: ІНЖЕК, 2008. 232 с.

198. Пономаренко В. С., Таньков К. М., Лепейко Т. І. Логістичний менеджмент: підручник / за ред. В.С. Пономаренка. Х.: ІНЖЕК, 2010. 482 с.

199. Портер Майкл Э. Конкуренция; пер. с англ. М.: Издательский дом «Вильямс», 2005. 608 с.

200. Пригара О. Ю. Механізм розробки інноваційної стратегії розвитку підприємства. *Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка»*. 2018. № 2. URL: <http://economy.nauka.com.ua> (дата звернення: 20.10.2020).

201. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Митного кодексу України: Закон України від 13 березня 2012 року № 4496-VI. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4496-17/print> (дата звернення: 20.10.2020)

202. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо підтримки платників податків на період здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID–19): Закон України. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/533-IX> (дата звернення: 20.10.2020).

203. Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 11 березня 2020 року № 211: постанова Кабінету Міністрів України від 16 березня 2020 року № 215. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/215-2020-%D0%BF> (дата звернення: 20.10.2020).

204. Про внесення змін у додатки 1 і 2 до Порядку проведення оцінки результатів діяльності Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій: постанова Кабінету Міністрів України від 9 квітня 2012 року № 335. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/335-2012-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.10.2020).

205. Про Державний бюджет України на 2020 рік: Закон України. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/294-20> (дата звернення: 20.10.2020)

206. Про запровадження проведення оцінки результатів діяльності Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій: постанова Кабінету Міністрів України від 9 червня 2011 року № 650. *Кабінет Міністрів України*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/650-2011-%D0%BF> (дата звернення: 20.10.2020).

207. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2464-17/print1453111419053738> (дата звернення: 20.10.2020)

208. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 р. № 1560-XII із змінами і доповненнями в редакції від 06.11.2014 р. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1560-12> (дата звернення: 20.10.2020)

209. Про індустріальні парки: Закон України від 21 червня 2012 року № 5018-VI. *Верховна Рада України*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5018-17/print> (дата звернення: 20.10.2020).

210. Про інноваційну діяльність. *Верховна Рада України* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (дата звернення: 20.10.2020)

211. Про моніторинг та оцінку результативності реалізації державної регіональної політики: розпорядження голови Херсонської обласної державної

адміністрації від 20 січня 2017 року № 14. *Херсонська обласна державна адміністрація*. URL: <https://drive.google.com/drive/folders/0B7sFTG7spXvTbV9NWDNWVFJjR1E> (дата звернення: 20.10.2020).

212. Про режим іноземного інвестування: Закон України від 19 березня 1996 року № 93/96-ВР. *Верховна Рада України*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80/print> (дата звернення: 20.10.2020).

213. Програма стимулювання економіки для подолання наслідків COVID-19: «Економічне відновлення»: інформаційно-аналітичні матеріали. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/18%20-%20Department/Prezentacii/Programa%20Ekonomichne%20stymyluvannia/progr-covid19-analytics.pdf> (дата звернення: 20.10.2020).

214. Рейтинг інвестиційної привабливості регіонів 2014 року. *Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України*. URL: <http://www.ukrproject.gov.ua/page/reiting-investitsiinoi-privablivosti> (дата звернення: 20.10.2020).

215. Савіна Г. Г. *Методологія і практика формування соціально-економічної політики на підприємствах легкої промисловості: монографія*. Херсон. 2004. 300 с.

216. Савіна Г. Г. *Мотивація управлінського персоналу до професійного розвитку. Управління розвитком підприємств в контексті соціальної відповідальності бізнесу: кол. моногр. / під ред. Г. Г. Савіної*. Херсон: ПП Вишемирський В.С., 2016. С. 24–28.

217. Савіна Г. Г., Зайцева О. І. *Гармонізація інтересів підприємства в кризових умовах, як основа забезпечення його соціально-економічної безпеки* *Вісник Хмельницького національного університету*. 2009. № 4. Т. 1. С. 229.

218. Савіна С. С. *Формування механізму інноваційного розвитку підприємств легкої промисловості: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04*. Хмельницький: Хмельницький національний університет, 2016. 286 с.

219. Савчук А. В. Системний підхід к аналізу конкурентоспособности промышленного предприятия. *Економіст*. 2001. № 12. С. 58–61.
220. Санто Б. Инновации как средство экономического развития [пер. с венг.]. М.: Прогресс, 1990. 296 с.
221. Сапа Н. В. Інноваційний механізм як фактор досягнення сталого розвитку сучасного українського суспільства. *Гуманітарний вісник ЗДІА*. 2009. Вип. 39. С. 174–183.
222. Сафонов Ю. М. Інжиніринг інструментів державного регулювання господарських процесів. *Вчені записки університету «КРОК»*. 2011. Вип. 26, Т. 2. С. 110–114.
223. Сафонов Ю. М., Мельник Ю. М. Пріоритетні цілі та завдання інноваційно-інвестиційної політики і стратегії в промисловості. *Інноваційна економіка: теоретичні та практичні аспекти: монографія*. Вип. 2 / за ред. К. В. Ковтуненко, Є. І. Масленнікова. Херсон: Грінь Д. С. 2017. С. 33–45.
224. Сафонов Ю. М., Мельник Ю. М. Теоретико-методологічні підходи до процесу управління інноваційно-інвестиційною діяльністю на промислових підприємствах України. *Інноваційна економіка: теоретичні та практичні аспекти: монографія*. Вип. 1 / за ред. Є. І. Масленнікова. Херсон: Видавець ФОП Грінь Д.С. 2016. С. 64–83.
225. Селіванова Н. М. Управління розвитком інноваційно-активного промислового підприємства на засадах контролінгу: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04. Одеса, 2015. 24 с.
226. Селіверстова Л. С., Міх О. М. Механізм управління змінами в контексті розвитку промислового потенціалу України. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2016. № 10. С. 58–62.
227. Сидорова А. В., Анісімова А. В. Дослідження узгодженості інтересів суб'єктів іноземного інвестування: кількісне оцінювання. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 4 (130). С. 139–147.

228. Сеницына Т. А. Оценка эффективности системы управления промышленным предприятием: целевой подход : дис. ... канд. экон. наук : 08.06.01. Одесса, 2008. 187 с.

229. Сідун В. А., Пономарьова Ю. В. Економіка підприємства: Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2003. 436 с.

230. Скібіцький О. М. Інноваційний та інвестиційний менеджмент: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2009. 408 с.

231. Соколюк К. Ю. Прямі іноземні інвестиції в аграрному секторі економіки: стан та перспективи залучення. *Young scientist*. 2016. № 3 (10). С. 197–206.

232. Статистичний збірник: Наукова та інноваційна діяльність України. 2018 рік. К.: Державна служба статистики України, 2019. 108 с. URL: <http://ukrstat.gov.ua>.

233. Степанова Т. А., Квилинский А. С., Сюзяева О. В. Формирование стратегии развития предприятия в условиях изменчивой внешней среды. *Наукові праці ДонНТУ; Серія «Економічна»*. 2009. № 36–1. С. 147–154.

234. Табачник Д. В., Каракай Ю. В., Гуржій А. М. Маркетинг інновацій: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Луганськ: ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2009. 288 с.

235. Твисс Б. Управление научно-техническими нововведениями : пер. с англ. М.: Экономика, 1989. 271 с.

236. Тебенко В. М. Економіка та організація інноваційної діяльності: навч. посібн. 1 вид., Вид-во: Видавничо-поліграфічний центр «Люкс». 2014. 302 с.

237. Теоретичні основи конкурентної стратегії підприємства / Ю. Б. Іванов та ін. ; за ред. Ю. Б. Іванова, О. М. Тищенко. ІНЖЕК, 2006. 384 с.

238. Титов А. Б., Алексеев А. А., Либеров А. Б. Теория оценки эффективности маркетинговых коммуникаций. СПб; СПУЭФ, 2000.

239. Томпсон А. А., Стрикленд А. Дж. Стратегический менеджмент. Искусство разработки и реализации стратегии: пер. с англ. под ред. Л. Г. Зайцева, М. И. Соколовой. М. : Банки и биржи, ЮНИТИ, 1998. 576 с.

240. Трайнев В. А., Трайнев И. В. Информационные коммуникационные педагогические технологии (обобщения и рекомендации): учеб. пособ. М.: Дашков и Ко, 2008. 280 с.

241. Тюха І. В. Соціально-економічний розвиток підприємства: сутність та видові прояви. *Ефективна економіка: Електронне фахове видання*. 2012. № 6. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua> (дата звернення: 20.10.2020).

242. Уманець Т. В. Оцінка регіонального економічного розвитку України: теорія та практика : монографія. Донецьк: «ВІК», 2010. 477 с.

243. Умови праці працівників у 2019 році: статистичний збірник. URL: http://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/05/zb_upp_2019.pdf (дата звернення: 20.10.2020).

244. Управління інноваційним розвитком цукробурякового виробництва : монографія / А. В. Найда та ін. Одес. держ. аграр. ун-т; за ред. М. П. Сахацький. Одеса : Лерадрук, 2013. 219 с.

245. Управління міжнародною конкурентоспроможністю в умовах глобалізації економічного розвитку: монографія: у 2 т. – Т. І. / Д. Г. Лук'яненко та ін.; за ред. Д. Г. Лук'яненка, А. М. Поручника. К.: КНЕУ. 2006. 816 с.

246. Фасхиев Х. А. Оценка экономической эффективности качества и конкурентоспособности изделий. *Вестник машиностроения*. 2000. № 10. С. 59–66.

247. Фатхутдинов Р. А. Инновационный менеджмент: Учебник, 4-е изд. СПб.: Питер, 2003. 400 с.

248. Федоренко В. Г. Інноваційна і інвестиційна стратегія України. *Економіка та держава*. 2003. № 8. С. 16–27.

249. Федоренко В. Інвестиції та економіка України. *Політико-економічний журнал «Економіка України»*. 2007. № 5 (546). С. 12–16.

250. Філіппова С. В. Інноваційна трансформація промислового сектору економіки України та механізми її регулювання: моногр. / під. ред. С. В. Філіппової. Одеса: ВМВ, 2009. 180 с.

251. Філіппова С. В. Соціальна відповідальність у стратегії управління вітчизняним підприємством: проблемні питання інтегрування механізму. *Економіка: реалії часу*. 2016. № 2(30). С. 5–17.

252. Філіппова С. В., Сааджан В. А., Васильєва В. Ю. Інноваційні стратегії та інноваційні технології. *Економічний журнал Одеського політехнічного університету*. 2018. № 1(3). С. 49–61.

253. Фокіна-Мезенцева К. В. Розвиток корпоративної культури промислових підприємств в умовах мінливого ринку. *Бізнес навігатор*. Херсон, 2018. №3–1 (46). С. 150–152.

254. Фокіна-Мезенцева К. В. Формування корпоративної культури промислових підприємств: теорія, методологія, практика: дис. ... докт. екон. наук: 08.00.04; ПВНЗ «Міжнародний університет бізнесу і права». Херсон, 2019. 490 с.

255. Фостер Р., Каплан С. Творче руйнування: Чому компанії, «побудовані навечно», показують не найкращі результати і що потрібно зробити, що підвищити їх ефективність. Пер. з англ. М.: Альпіна Бізнес Букс, 2005. 378 с.

256. Харрисон Л., Хантингтон С. Культура имеет значение. Каким образом ценности способствуют общественному прогрессу. Москва: МШПИ, 2002. 315 с.

257. Херсонська торгово-промислова палата. URL: <https://www.tpp.ks.ua/khersonskij-region/ekonomika-regionu.html> (дата звернення: 20.10.2020).

258. Хок Мд. Моминул. Использование зарубежного опыта для создания благоприятного инвестиционного климата в Украине. *Формування ринкових відносин в Україні: Збірник наукових праць*. 2003. № 7–8 (26–27). С. 47–51.

259. Хучек М. Социально-экономическое содержание инновации на предприятии. *Вестник Московского университета. Серия «Экономика»*. 1995. № 1. С. 62–71.

260. Целикова Л. В. Конкурентоспособность рынка кожаной обуви в республике Беларусь. *Маркетинг*. 2000. №3. С. 47–55.

261. Шаповал М. І. Менеджмент якості. К.: Т-во “Знання”, КОО, 2003. 475 с.

262. Шарапа І. В., Макаренко С. М., Олійник Н. М. Якість життя населення як індикатор соціально-економічного розвитку регіону. *Таврійський науковий вісник*. 2011. Вип. 77. С. 345–348.

263. Швайка Л. А. Державне регулювання економіки: Навчальний посібник. К.: Знання, 2006. 435 с.

264. Шейн Э. Х. Организационная культура и лидерство / пер. с англ. под ред. В. А. Спивака. СПб: Питер, 2002. 336 с.

265. Шляхи підвищення конкурентоспроможності підприємств в сучасних умовах господарювання / Г. О. Копосов та ін. *Таврійський науковий вісник*. 2010. Вип. 68. С. 281–288.

266. Штулер І. Ю. Аналіз промислового виробництва України. *Актуальні проблеми економіки*. 2019. № 10. С. 24–31.

267. Штулер І. Ю. Макроекономічний аналіз забезпечення конкурентоспроможності продукції промислового комплексу. *Актуальні проблеми економіки*. 2020. № 3. С. 24–31.

268. Шульгіна Л. М., Юхименко В. В. Інноваційний розвиток підприємств: формування стратегій : монографія; Нац. техн. ун-т України «КПІ». К.: Univest PrePress, 2015. 212 с.

269. Шумпетер И. А. Теория экономического развития (Исследование предпринимательской прибыли, капитала и цикла конъюнктуры): Пер. с нем. М.: Прогресс, 1982. 453 с.

270. Юринець З. В. Формування інноваційних стратегій: теорія, методологія, практика : монографія. Львів: СПОЛОМ, 2016. 412 с. URL:

<http://www.km.lviv.ua/wp-content/uploads/2016/04/Formuvannya-innovatsiynih-strategiy.pdf> (дата звернення: 20.10.2020).

271. Юринець З. В. Сучасні стратегічні орієнтири управління енергозбереженням в системі інноваційного розвитку. *Науковий вісник національного лісотехнічного університету України*. 2015. Вип. 25.2. С. 173–179.

272. Юринець З. В. Управління усуненням перешкод інноваціям на підприємстві. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2013. Вип. 2 (49), ч. 2. С. 127–131.

273. Юринець З. В. Формування інноваційної культури в організації. *Вісник Львівського університету. Серія економічна*. 2011. Вип. 45. С.339–343.

274. Яненко І. Г. Організаційно-управлінські ресурси інноваційного розвитку економіки : методологія та практика : монографія; Ін-т екон. та прогнозів. Миколаїв : Вид-во ЧДУ імені Петра Могили, 2012. 380 с.

275. Янковець Т. М. Інноваційні стратегії підприємства легкої промисловості як засіб реалізації його інноваційного потенціалу. *Актуальні проблеми економіки*. №2(104). 2010 . С. 167–174.

276. Янковський К. П., Мухарь І. Ф. Організація інвестиційної й інноваційної діяльності. СПб. : Літер, 2001. 488 с.

277. Ansoff I. H. *Implanting Strategies Management*. New York: Prentice Hall International, 1984. 818 с.

278. Buiak L. M. *Mathematical models of general economic dynamics taking into account clusterization: monograph*. Chernivtsi national Unt., 2016. 392 p.

279. Cepel M., Stasiukynas A., Kotaskova A., & Dvorsky J. Business Environment Quality Index in the SME Segment. *Journal of Competitiveness*. 2018, 10(1), 21–40. URL: <http://dx.doi.org/10.7441/joc.2018.02.02>.

280. Chandler A. *Strategy and Structure: Chapters in the history of industrial enterprise*. The MIT Press, 1969. 480 p.

281. Cherunilam F. *International business: text and cases*. New Delhi: PHI Learning Pvt. Ltd. 2010.

282. Didsbury H. F. *Future vision: Ideas, Insights, and Strategies*. Editor/Publisher: World Future Society Bethesda, 1996. 396 p.
283. Edquist C. *Systems of Innovation – A Critical Review of the State of the Art*. W: J. Fagerberg, D. Mowery, R. Nelson (red.), *Handbook of Innovation*. Oxford: Oxford University Press. 2004.
284. Eldridge J., Crombie A. *A Sociology of Organization*. London: Allen&Unwin, 1974.
285. *Forecasting Strategies For Economic Mechanism Innovative Activities Of Enterprises* / M. Voynarenko et al. *Advanced computer information technologies (ACIT`2019) : 9th International Conference (Ceske Budejovice, Czech Republic, June 5-7, 2019)*. Ceske Budejovice, 2019. P. 362–365.
286. *Formation of an Innovative Competitiveness Management System of the Enterprise: On the Case of Ukraine's Healthcare* / S. Makarenko et al. *Journal of Economics and Management Sciences*. 2020. vol. 3, № 1, pp. 1–12. URL: <https://doi.org/10.30560/jems.v3n1p1>.
287. Glueck W.F. *The Evaluation of Business Strategy*. Business Policy and Strategic Management. 3rd edition. New York: McGraw-Hill. 1980. 940 p.
288. Gonchar O. I. Scientific and methodical bases of perfection enterprise capacity assessment. *Науковий вісник Полісся*. 2017. № 1 (9), ч. 2. С. 134–139.
289. Gonchar O. The development features of enterprise's capacity building strategy. «SCIENTIFIC LETTERS OF ACADEMIC SOCIETY OF MICHAL BALUDANSKY» (ISSN 1338-9432) <http://asmiba.sk>. 2017. № 2 T5. С. 43–46.
290. Gonchar O., Filipishyn I. V., Shcherbina O. S. Information systems as an instrument for the enterprise potential development. *Науковий вісник Полісся*. 2017. № 4 (12). Ч. 2. С. 16–21.
291. Hofer C., Schendel D. *Strategy formulation: Analytical concepts*. St. Paul: West Pub. Co., 1978. 219 p.
292. Identification of the internal factors influencing an organization's ability to implement Open innovation / O. I. Garafonova et al. *Науковий Вісник Полісся*. №4 (16). Ч.1. 2018. С. 57–64.

293. Innovative development of the regions: cooperation between enterprises and state institutions / N. Tyuhtenko et al. *Marketing and Management of Innovations*. 2019. Issue 3. P. 354–365.

294. Ivanová E., & Čepel M. The Impact of Innovation Performance on the Competitiveness of the Visegrad 4 Countries. *Journal of Competitiveness*. 2018, 10(1), 54–72. URL: <http://dx.doi.org/10.7441/joc.2018.01.04>.

295. Kotler P., Bes F. *Winning at Innovation. The A-to-F Model*. Publisher: Palgrave Macmillan, 2011. 288 p.

296. Kovalenko Alexander, Tarkhanova Elena, Nazmutdinova Elena. *Leadership in the Agricultural Sphere of the Economy. Leadership for the Future Sustainable Development of Business and Education*. Prague: Prague Institute for Qualification Enhancement (PRIZK) and International Research Centre (IRC) “Scientific Cooperation” (Springer International Publishing). 2018. P. 631–642.

297. Kovalenko Oleksander, Stanislavyk Olena. Preconditions of ensuring the competitiveness of modern manufacturing enterprise. *World economy and international economic relations: International Scientific Collection. Volume III] / Scientific editors: Y. Kozak, T. Shengelia, A.Gribincea*. Kyiv: CUL, 2020. P. 113–119.

298. Kovalenko Oleksandr, Zaets Mykola. Features of innovative activity of industrial enterprise in Ukraine. *Social Economic Debates. Volume 7, Issue 1*. Bucharest (Romania): DIO Publishing House, 2018. P. 42-49.

299. Makarenko S. M., & Kazakova T. S. Features of Management by Professional and Personal Development of Personnel: The Case of Ukraine. 3rd International Conference on Economic Research: Proceedings Book (Full Texts – Abstracts) (24–25th October 2019 Alanya Alaaddin Keykubat University, Turkey). 2019. P. 143–150.

300. Makarenko S. M., Kaplina Y. O., Kazakova T. S. Individualization of processes for preparation and development of workers. *Економічний вісник університету*. 2018. Випуск № 37/1. С. 117–125.

301. Makarenko S. M., Oliinyk N. M., & Kazakova T. S. Improving the method approach to the rating evaluation of employees as professional career development. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2018. no. 5. vol. 4. pp. 179–187. URL: <http://dx.doi.org/10.30525/2256-0742/2018-4-5-179-187>.

302. Makarenko S. M., Oliinyk N. M., & Oleksenko Y. A. Improvement the system of management of professional development of personnel: on the case of Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2020. no. 4. vol. 6. pp. 103–109. URL: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2020-6-4-103-109>.

303. Makarenko S. M., Oliinyk N. M., Mustratova K. O. Planning of sales of enterprise products in modern realities. *Науковий журнал «Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії»*. 2018. Випуск № 1 (13). С. 135–139.

304. Makarenko S. M., Tyuhtenko N. A. Economic and mathematic models for staff planning at enterprises of all ownership forms. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. № 1 (175). С 435–442.

305. Makarenko S. M., Tyuhtenko N. A., Oliinyk N. M. Increasing competitiveness of the enterprise by improving logistic strategy of distribution of production and supply of raw materials. *Науковий вісник Полісся*. 2018. № 2 (14). Ч. 2. С. 56–63.

306. Makarenko S., Kaplina Y., Rybachok S. Current Realities of Enterprise Personnel Training And Development. 9th International Youth Science Forum “Litteris et Artibus” & 14th International Conference «Young Scientists Towards The Challenges Of Modern Technology»: Materials. Lviv, Ukraine: Lviv Polytechnic National University, 2019. P. 172–175.

307. Makarenko S., Oliinyk N. Formation of the organizational and economic mechanism of increase competitiveness of Ukrainian milk processing plants. *Foresight management: formation and transformation adaptive business organizations*: International collective monograph. Volume 1. Tbilisi. Georgia. 2017. P. 172–179.

308. Makarenko S., Oliinyk N., Kazakova T. Features of assessment and forecasting of socio-economic development of regions in Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2020. No. 5. Vol. 6. P. 129–136.

309. Managing Organizational Open Innovation Capability in a Knowledge-Intensive Business Environment / O. I. Garafonova et al. MATEC Web of Conferences 297, 07002 (2019). ISPCIME-2019. X International Scientific and Practical Conference “Innovations in Mechanical Engineering” (ISPCIME–2019). Kemerovo, Russia, November 26–29, 2019.

310. Managing the Competitiveness of Light Industry Enterprises: the Case of Ukraine / N. Tyuhtenko et al. *Regional Formation and Development Studies*. 2020. Vol. 30, № 1. P. 121–133.

311. Maslennikov E.I. Strategic assessment of the financial sustainability of the industrial enterprise. *Економіка: реалії часу*. 2014. № 6 (16). С. 111–115. URL: <http://economics.opu.ua/files/archive/2014/No6/111-115.pdf> (дата звернення: 20.10.2020).

312. Methodological Basis of Causal Forecasting of the Economic Systems Development Management Processes Under the Uncertainty / M. Sharko et al. *Lecture Notes in Computational Intelligence and Decision Making*. 2020. pp. 423–426. URL: https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-030-54215-3_27 (дата звернення: 20.10.2020).

313. Minimum wages in the EU. Eurostat. Newsrelease. 25/2017- 10 February 2017 URL: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7860532/3-10022017-AP-EN.pdf> (дата звернення: 20.10.2020)

314. Spruch W. *Strategia postepu technicznego*. Warszawa, 1973. S. 31.

315. Towards an Integrated Approach to Improving Innovation Management System of Mining Companies / O. I. Garafonova et al. IVth International Innovative Mining Symposium (Devoted to Russian Federation Year of Environment). Kemerovo, Russian Federation, October 14–16, 2019.

316. Wernerfelt B. Resource-Based View of the Firm. *Strategic Management Journal*. 1984. Vol. 5. № 2. P. 171–180.

317. Wood R. Managing complexity. London: Economist in association with Profile Books, 2000. 310 c.

318. Wright P., Pringle C., Kroll M. Strategic Management: Text and Cases. Publisher: Allyn & Bacon, Incorporated, 2009. 560 p.

319. Yurynets Z. Research barriers in creating innovations. *Modern Science*. Moderni veda. Praga, Ceske Republika : Nemoros. 2014. № 3. P. 142–147.

320. Yurynets Z. V. Model stworzenia strategii innowacyjnej rozwoju przedsiębiorstw przemysłowych w warunkach nieustalonych Nauka i studia. Przemysł: Sp. z o.o. «Nauka i studia». 2012. No 5 (50). C. 31–35.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографії

1. Макаренко С. М. Теоретико-методологічні та прикладні засади формування інноваційної стратегії розвитку промислового підприємства. Херсон: ФОП Вишемирський В.С., 2020. 234 с. (11,96 д.а.).

2. Макаренко С. М., Олійник Н. М., Рибачок С. А. Інноваційна складова сталого соціально-економічного розвитку підприємства. *Інституціональна трансформація розвитку економіки України: колективна монографія*. Запоріжжя, 2019. С. 225–237 (0,71 д.а., особистий внесок автора: розроблено алгоритм управління інноваційною діяльністю підприємства – 0,3 д.а.).

3. Makarenko S., Oliinyk N. Formation of the organizational and economic mechanism of increase competitiveness of Ukrainian milk processing plants. *Foresight management: formation and transformation adaptive business organizations*: International collective monograph. Volume 1. Tbilisi. Georgia. 2017. P. 172–179 (0,41 д.а., особистий внесок автора: виявлено причини низької конкурентоспроможності вітчизняних молокопереробних підприємств – 0,2 д.а.).

Статті у наукових виданнях, які включено до міжнародних наукометричних баз Scopus та Web of Science

4. Makarenko S., Oliinyk N., Oleksenko Y. Improvement of the system of management of professional development of personnel: the case of Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2020. No. 4, Vol. 6. P. 103–109 (0,74 д.а., особистий внесок автора: розроблено науково-методичний підхід щодо визначення інтегрального показника конкурентоспроможності персоналу – 0,35 д.а.).

5. Makarenko S., Tyuhtenko N., Oliinyk N., Gluc K., Portugal Ed., Rybachok S. Innovative development of the regions: cooperation between enterprises and state institutions. *Marketing and Management of Innovations*. 2019. Issue 3. P. 354–365 (1,24 д.а., особистий внесок автора: розроблено рекомендації щодо взаємодії підприємств і державних інституцій – 0,3 д.а.).

6. Makarenko S., Oliinyk N., Kazakova T. Improving the method approach to the rating evaluation of employees as professional career development. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2018. No. 5, Vol. 4. P. 179–187 (1,06 д.а., особистий внесок автора: розроблено методичний підхід щодо визначення коефіцієнту компетентності залучених експертів – 0,48 д.а.).

7. Makarenko S. M., Tyuhtenko N. A. Economic and mathematic models for staff planning at enterprises of all ownership forms. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. № 1 (175). P. 435–442 (0,71 д.а., особистий внесок автора: розроблено систему оцінювання персоналу – 0,35 д.а.).

Статті у наукових фахових виданнях України

8. Макаренко С. М. Формування логістичної стратегії промислового підприємства. *Вісник Одеського національного університету. Економіка*. 2020. Випуск 5 (84). С. 72–76 (0,63 д.а.).

9. Макаренко С. М. Особливості інноваційного розвитку промислових підприємств в умовах діджиталізації. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2020. Випуск 3. С. 86–94 (0,77 д.а.).

10. Макаренко С. М. Дослідження особливостей розвитку промислових підприємств. *Інтелект XXI*. 2020. № 4. С. 37–41 (0,5 д.а.).

11. Макаренко С. М. Особливості аналітичної оцінки вибору стратегії розвитку промислового підприємства. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Випуск 58. С. 28–32 (0,53 д.а.).

12. Макаренко С. М., Тюхтенко Н. А., Данько В. В. Налагодження ефективної взаємодії між підприємствами та державними установами в умовах пандемії COVID–19. *Вісник Одеського національного університету. Економіка*. 2020. Випуск 3 (82). С. 61–66 (0,77 д.а., особистий внесок автора: розроблено рекомендації щодо запровадження додаткових податкових пільг на промислових підприємствах – 0,35 д.а.).

13. Макаренко С. М., Тюхтенко Н. А., Олексенко Я. А. Формування корпоративної культури як основи підвищення конкурентоспроможності підприємства. *Економічний вісник університету*. 2020. Випуск №. 44. С. 98–106

(0,9 д.а., особистий внесок автора: розроблено рекомендації щодо оцінювання корпоративної культури підприємства – 0,4 д.а.).

14. Макаренко С. М. Узгодження стратегій розвитку туристичних та промислових підприємств як основи сталого розвитку регіону. *Вісник Хмельницького національного університету: Економічні науки*. 2019. № 6. Том 2. С. 115–119 (0,63 д.а.).

15. Макаренко С. М., Олійник Н. М., Рибачок С.А. Удосконалення державної інвестиційної політики як основи впровадження інноваційних технологій на вітчизняних підприємствах. *Економічні інновації*. 2019. № 3 (72). С. 62–70 (0,88 д.а., особистий внесок автора: розроблено рекомендації щодо визначення доцільності інвестування капіталу у впровадження інноваційних технологій – 0,38 д.а.).

16. Макаренко С. М. Моделювання процесів оцінювання ризиків господарської діяльності промислових підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету: Економічні науки*. 2019. № 4. Том 2. С. 338–342 (0,5 д.а.).

17. Макаренко С. М., Олійник Н. М., Нічипорук А. О. Аналітичне оцінювання ефективності діяльності підприємств легкої промисловості України. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2018. Вип. 2 (64). С. 76–81 (0,49 д.а., особистий внесок автора: досліджено стан розвитку легкої промисловості – 0,17 д.а.).

18. Макаренко С. М., Стоянова І. Р., Коптяєва В. В. Оцінка інвестиційної привабливості промислових підприємств Херсонської області. *Інфраструктура ринку*. 2018. Випуск 26. С. 194–200 (0,74 д.а., особистий внесок автора: досліджено інвестиційну привабливість вітчизняних промислових підприємств – 0,36 д.а.).

19. Makarenko S. M., Oliinyk N. M., Mustratova K. O. Planning of sales of enterprise products in modern realities. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2018. Випуск № 1 (13). С. 135–139 (0,57 д.а., особистий

внесок автора: досліджено фактори, що впливають на процес планування збуту продукції підприємства – 0,2 д.а.).

20. Makarenko S. M., Tyuhtenko N. A., Oliinyk N. M. Increasing competitiveness of the enterprise by improving logistic strategy of distribution of production and supply of raw materials. *Науковий вісник Полісся*. 2018. № 2 (14). Ч. 2. С. 56–63 (0,84 д.а., особистий внесок автора: розроблено методичний підхід щодо визначення оптимальних маршрутів розподілу продукції та постачання сировини – 0,3 д.а.).

21. Макаренко С. М., Абельдяєва Т. А., Казакова Т. С., Олійник Н. М. Визначення професійних компетентностей фахівців як складової формування оптимальної стратегії розвитку трудових ресурсів. *Економічний простір*. 2017. № 127. С. 150–161 (0,66 д.а., особистий внесок автора: розроблено рекомендації щодо визначення оптимальної партії виробництва продукції та мінімізації ризику отримання збитків – 0,25 д.а.).

22. Макаренко С. М., Олійник Н. М., Лущик К. І. Визначення оптимального виробничого навантаження як основи підвищення продуктивності праці працівників підприємства. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Економіка і менеджмент»*. 2017. № 26/2. С. 51–54 (0,51 д.а., особистий внесок автора: розроблено рекомендації щодо удосконалення управління часовими ресурсами на виробництві – 0,23 д.а.).

23. Макаренко С. М., Олійник Н. М., Корчевська Л. О. Оцінка інвестиційної складової економічної безпеки Херсонського регіону з метою залучення міжнародних проєктів. *Вісник Хмельницького національного університету: Економічні науки*. 2017. № 1 (244). С. 130–134 (0,5 д.а., особистий внесок автора: здійснено оцінювання інвестиційної привабливості з метою залучення міжнародних проєктів – 0,2 д.а.).

24. Макаренко С. М., Шашкова Н. І., Соловйов А. І. Моделювання показників ефективності управління організаційною культурою підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2017. № 2 (188). С. 107–112 (0,44 д.а.,

особистий внесок автора: змодельовані показники ефективності управління корпоративною культурою – 0,15 д.а.).

25. Макаренко С. М., Шарапа І. В., Олійник Н. М. Підвищення ефективності використання інтелектуального потенціалу як головного критерію розвитку сільських територій. *Економічний простір*. 2011. № 47. С. 146–152 (0,33 д.а., особистий внесок автора: визначені основні умови збереження та примноження надбаного виробничого потенціалу – 0,15 д.а.).

Статті в іноземних виданнях

26. Макаренко С. М., Тяхтенко Н. А., Олексенко Я. А. Оцінювання соціально-економічної ефективності формування корпоративної культури: на прикладі України. *The scientific heritage*. 2020. № 45. Vol. 4. P. 38–43 (0,41 д.а., особистий внесок автора: досліджено сучасні особливості оцінювання соціально-економічної ефективності формування корпоративної культури – 0,15 д.а.).

27. Makarenko S., Tyukhtenko N., Savina G., Oliinyk N., Oleksenko Y., Rybachok S. Managing the Competitiveness of Light Industry Enterprises: the Case of Ukraine. *Regional Formation and Development Studies*. 2020. № 1. Vol. 30. P. 121–133 (0,89 д.а., особистий внесок автора: проведено аналіз інноваційної активності промислових підприємств України – 0,15 д.а.).

28. Макаренко С. М., Олійник Н. М., Стоянова І. Р., Коптяєва В. В. Оцінювання рівня конкурентоспроможності підприємств як основи для залучення інноваційних технологій: на прикладі України. *Norwegian Journal of Development of the International Science*. 2020. № 38. Vol. 2. P. 13–16 (0,45 д.а., особистий внесок автора: досліджено сучасні методики оцінювання ефективності управління підприємством – 0,15 д.а.).

Тези наукових доповідей

29. Макаренко С. М., Олійник Н. М., Носаль В. В. Оцінка привабливості інвестиційного клімату в Херсонській області для реалізації міжнародних проектів. *Теоретичні та практичні питання узгодження інтересів розвитку територіальної системи*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної

інтернет-конференції. 31 жовтня 2020 р. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна. С. 286–288 (0,1 д.а., особистий внесок автора: проведено оцінювання інвестиційного клімату для реалізації міжнародних проєктів – 0,04 д.а.).

30. Макаренко С., Олійник Н., Житченко І. Діагностика банкрутства як засіб антикризового управління підприємством в умовах неоіндустріального суспільства. *Інноваційний розвиток та безпека підприємств в умовах неоіндустріального суспільства*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. 27 жовтня 2020 р. Луцьк: ВНУ ім. Лесі Українки. С. 549–552 (0,16 д.а., особистий внесок автора: досліджено сучасні моделі діагностики банкрутства – 0,06 д.а.).

31. Макаренко С. М., Олійник Н. М., Кравченко О. В. Особливості формування програми розвитку підприємства. *Проблеми і тенденції розвитку сучасної економіки в умовах інтеграційних процесів: теоретичні та практичні аспекти*: V Міжнародна науково-практична конференція. 15–16 жовтня 2020 р. Херсон: ХДУ. С. 56–59 (0,14 д.а., особистий внесок автора: досліджено структуру програми розвитку підприємства – 0,06 д.а.).

32. Макаренко С. М., Плешівцева А. П., Олійник Н. М. Управління інноваційно-інвестиційною складовою розвитку підприємств легкої промисловості. *Актуальні питання економічного розвитку в сучасних умовах*: матеріали V Усеукраїнської науково-практичної конференції. 26–27 березня 2020 р. Херсон. С. 120–122 (0,12 д.а., особистий внесок автора: проведено аналіз реалізації інноваційно-інвестиційного процесу в Україні – 0,05 д.а.).

33. Makarenko S., Kaplina Ye., Rybachok S. Current realities of enterprise personnel training and development. *Litteris et Artibus*: materials of International Forum. November 21–23, 2019. Lviv, Ukraine: Lviv Polytechnic National University. P. 172–175 (0,31 д.а., особистий внесок автора: досліджено особливості підготовки та розвитку персоналу підприємств – 0,15 д.а.).

34. Макаренко С., Олійник Н., Шуригіна Л. Інноваційна складова екологічного менеджменту як фактор підвищення конкурентоспроможності промислових підприємств в Україні. *Сучасні технології менеджменту*:

матеріали Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених. 04 листопада 2019 р. Луцьк: Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки. С. 200–201 (0,09 д.а., особистий внесок автора: досліджено рівень інноваційної активності промислових підприємств – 0,04 д.а.).

35. Makarenko Serhii, Kazakova Tetiana. Features of Management by Professional and Personal Development of Personnel: The Case of Ukraine. *ECONALANYA: 3rd International Conference on Economic Research: Proceedings Book (Full Texts – Abstracts)*. 24–25th October 2019 Alanya Alaaddin Keykubat University, Turkey. P. 143–150 (0,78 д.а., особистий внесок автора: розроблено рекомендації щодо удосконалення системи управління професійним та особистісним розвитком персоналу підприємства – 0,45 д.а.).

36. Макаренко С. М., Олійник Н. М., Крук К. О. Формування стратегії підвищення конкурентоспроможності підприємства в умовах кризи. *Тенденції розвитку економіки у 2018 році: аналітичний та теоретико-методологічний аспекти*: Міжнародна науково-практична конференція. 01 грудня 2018 р. Одеса: ОНУ імені І.І. Мечникова. С. 114–116 (0,23 д.а., особистий внесок автора: досліджено особливості формування стратегії підвищення конкурентоспроможності підприємства – 0,11 д.а.).

37. Макаренко С. Н. Олейник Н. Н., Каплина Е. О. Повышение производительности труда работников предприятия путем оптимизации производственной нагрузки и перманентного самосовершенствования. *Украина – България – Европейски Съюз: съвременно състояние и перспективи*. Сборник с доклади от VI Международна научна конференция. 17 септември 2018 г. Варна (България). С. 79–84 (0,45 д.а., особистий внесок автора: визначено основні шляхи підвищення продуктивності праці – 0,21 д.а.).

38. Макаренко С. М., Терентьева В. М., Копієвська І. І. Амністія незадекларованого капіталу як додаткове джерело фінансування розвитку стратегічних вітчизняних підприємств. *Стратегія підприємства: підприємницький контекст*: Міжнародна науково-практична конференція.

16–17 листопада 2017 року. м. Київ. С. 91–92 (0,18 д.а., особистий внесок автора: досліджено можливості залучення додаткових джерел фінансування – 0,1 д.а.).

39. Макаренко С., Олейник Н., Радченко И. Проблематика и пути повышения конкурентоспособности украинских молокоперерабатывающих предприятий. *Forsight-management: best world practice of development and integration of education, science and business: Materials I International Scientific and Practical Conference. 24–30th October 2017. Kyiv–Tbilisi. С. 103–106 (0,19 д.а., особистий внесок автора: проведено аналіз конкурентоспроможності українських молокопереробних підприємств – 0,07 д.а.).*

40. Макаренко С. М., Олійник Н. М. Удосконалення оцінювання рівня конкурентоспроможності продукції підприємства. *Сталий розвиток 2030: економічна, соціальна, екологічна та політична складові: матеріали Міжнародної міждисциплінарної конференції. 02–06 квітня 2017 року. Тбілісі (Грузія) – Львів (Україна). С. 79–82 (0,15 д.а., особистий внесок автора: розроблено методичний підхід щодо оцінювання рівня конкурентоспроможності продукції підприємства – 0,1 д.а.).*

41. Макаренко С. М. Визначення оптимальної стратегії розвитку підприємства в сучасних умовах ресурсного обмеження. *Стратегія підприємства: адаптація організацій до впливу світових суспільно-економічних процесів. Збірник матеріалів Міжнародної науково–практичної конференції. 17–18 березня 2011 р. К.: КНЕУ. С. 118–120 (0,14 д.а.).*

42. Макаренко С. М., Олійник Н. М. Визначення оптимальної стратегії розвитку регіону шляхом забезпечення постійного моделювання соціально-економічних процесів. Проблеми формування нової економіки ХХІ століття: III Міжнародна науково-практична конференція. Дніпропетровськ. 23–24 грудня 2010 р. Том 3. С. 51–54 (0,18 д.а., особистий внесок автора: визначено основні шляхи формування оптимальної стратегії розвитку – 0,12 д.а.).

Інші наукові публікації

43. Makarenko S., Oliinyk N., Kazakova T. Features of assessment and forecasting of socio-economic development of regions in Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2020. No. 5, Vol. 6. P. 129–136 [Web of Science] (0,85 д.а., особистий внесок автора: розроблено науково-методичний підхід щодо оцінювання та прогнозування соціально-економічного розвитку регіонів – 0,4 д.а.).

44. Макаренко С. М., Олійник Н. М. Індивідуалізація процесів підготовки та розвитку особистості як основа зростання конкурентоспроможності майбутніх фахівців. *Інноваційний університет і лідерство: проект і мікропроекти. III*. Варшава, 2019. С. 59–72 (0,7 д.а., особистий внесок автора: виявлено основні умови максимізації вірогідності інвестування у професійний розвиток персоналу – 0,38 д.а.).

45. Макаренко С. М., Рибачок С. А. Формування оптимального податкового навантаження як основи виплати гідної заробітної плати працівникам підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2017. № 14/2. С. 99–102 (0,56 д.а., особистий внесок автора: розроблено пропозиції щодо оподаткування доходів соціально незахищеної верстви населення – працівників промислових підприємств – 0,3 д.а.).

46. Макаренко С. М., Олійник Н. М., Капліна Є.О. Удосконалення податкової політики як основи гармонізації взаємовідносин між державою та суб'єктами господарювання. *Економічні інновації*. 2017. Випуск 64. С. 203–208 (0,55 д.а., особистий внесок автора: виявлено наслідки впровадження законодавчих змін у податковому законодавстві для юридичних та фізичних осіб – 0,22 д.а.).

47. Макаренко С. М., Олійник Н. М. Бізнес-планування. Навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 073 «Менеджмент» рівня вищої освіти «бакалавр». Херсон: ТОВ «ВКФ «СТАР» ЛТД», 2017. 224 с.

(13,02 д.а., особистий внесок автора: розроблено модуль «Бізнес-планування діяльності підприємства» – 10,32 д.а.)

48. Макаренко С. М., Соловйова Н. І., Олійник Н. М. Методологічна коректність прогнозного оцінювання параметрів соціально-економічного розвитку регіонів. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. № 11 (185). С. 268–277 [Scopus] *(0,7 д.а., особистий внесок автора: розроблено рекомендації щодо поєднання методів економетричного моделювання та експертного оцінювання при визначенні ключових показників впливу на розвиток регіонів – 0,3 д.а.)*

49. Макаренко С. М., Грузнов І. І., Олійник Н. М. Вдосконалення системи управління життєдіяльністю особистості як головний ресурс підвищення конкурентоспроможності економіки держави. *Таврійський науковий вісник*. 2011. Вип. 74. С. 190–196 *(0,46 д.а., особистий внесок автора: досліджено особливості управління персоналом – 0,2 д.а.)*